

For Sjernet.

Et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

5te Aarg.

Den 15de Mai 1874.

No. 9.

Alf Brage

— eller —

Skolelæreren i Minnesota.

En original norsk-amerikansk Fortælling

af

N. S. Hassel.

Tiende Afsnit.

Alf og Johnsens gaar af med Sciren, og Eivind faar en lang Rejs.

Det var endnu tidligt paa Formiddagen, da Alf traadte ind i Stuen. Eivind, som sad og lappede gammelt Sæletoi, besvarede ikke hans Silken, men efterat Alf havde hilset muntert paa de Andre og talt nogle Ord med dem, spurgte Manden i Huset, hvorfor han kom, og hvad han vilde.

"Jeg vilde gaa indom og hilse paa Dere, inden jeg gik videre", svarede Alf i en alvorlig Tone, idet han gik hen og satte sig i Nærheden af ham. Smidteid var lille Ragnhild kommen ind, og Alf kaldte hende hen til sig, klappede hende og spurgte, om hun læste flittigt nufortiden.

"Nei", sagde hun nesten hoifsende, "Fader har sagt, at vi ikke behøvede at gaa paa Religionskolen, men bare paa den engelske."

"Kom hid, Ragnhild", befalede Eivind. "Tag min Bibe derhenne i Vinduet og gaa saa hen til dine Søskende." Derpaa vendte han sig til Alf: "Du synes kanske, det er din Blygt at se efter, hvorledes Folk lever her, hæ?"

"Ja, det forstaar sig; jeg har jo min Forlovede og hendes Moder i dit Hus endnu, altsaa ved du selv, at jeg har Noget at se efter her."

"Men Huset er mit, og — og jeg kunde kanske saa lyst til at vise dig Døren."

"Det kunde du gjøre, om du vilde, Eivind Haakonsen! men du kunde ogsaa komme til at angre derpaa."

Nu blev der banket paa Døren, og en Mand med et imponerende og fornemt Udsende traadte ind med en Hilsningsbrev i Haanden. Han var stærkbygget og saa ud til at være nogleogfirti Aar gammel, havde lyst Haar og Skæg af samme Farve; paa Hingrene havde han suene Guldringe, i Bystet nogle store California-Guldklumpe og om Halsen et tungt Hirtjæde af Guld. Efterat han med en

fuldkommen amerikansk Udtale havde spurgt Eivind, om han var Eivind Haakonsen og hilset paa de Dørgige, satte han sig ned paa den Stol, Eivind bød ham, inden at sige et Ord mere. Lidt efter tog han et hvidt Silketørklæde op af Lommen, og Alf svarede, at han søgte at skjule et Smil dermed, men han vidste ikke, om det var saa. Ved den Fremmedes Indtræden var Eivind bleven forhindret fra at bruse ud i Brede, og formodentlig i den Tanke, at denne var en Amerikaner, som havde en eller anden Forretning at afgjøre med ham, sagde han nu til Alf: "Det er bedst for dig selv, at du venter dig lidt herfra saasnart som muligt, for jeg vil ikke have en saadan Dagdriver til at rende Døren ind her. Jeg har vaalaget mig at sørge for Johnsens og skal beholde dem i mit Hus. Hvis Noget vil have det anderledes, skal han saa med mig og med Procuratorerne at bestille."

"Nei, langsfra", svarede Alf roligt; "vi har Intet med Procuratorerne at gjøre i denne Sag; men du skal saa med Dørgigheden at bestille, siden du endelig vil have det saa. Jeg vil sieblikkelig gaa til Johannes Beigård og saa ham lidt mig til Dommeren, som skal tage sig af Sagen, enten han har lyst dertil eller ikke; thi jeg har baade Mod og Kundskab nok til at henvende mig til Guvernøren, om det gjøres fornødent, og skal ikke hoile, før end jeg saar drevet Sagen igjennem, saa at du skal se og erfare, at her er Lov og Dørgighed i Amerika ogsaa. Eivind Haakonsen, og du skal, med Guds Hjælp, tage denne Gang, efterdi du ikke bender dig om den Gud, som er Enfers Forfar og Faderløsts Fader. Men", tilviede han og vendte sig til Emma, "siden han er saa rent urimelig, tror jeg, at du og din Moder ligesaa godt kan bryde med ham først som sidst."

"Ja, ja", svarede Emma; "Menigheden har jo tilbudt dig et Hus, og vi vil i Guds Navn flytte derhen, hvis du synes saa. Men først vil vi samle alt det, som hører os til her, og maasse det var bedst, at du imidlertid gik hen og hilte Johannes til at komme hid med sine to Bøgne og spore os og vore Sager derhen."

Nu blev Eivind rosende. "Alle den ringeste Ting skal rugges ud af mit Hus", sreg han, "og heller ikke kommer De herfra."

"Stille, min Ven", sagde den Fremmede i det amerikanske Svog og en næsten bødende Tone. "De er Alf Brage, Minns Johnsens Forlovede?"

"Ja, jeg er", svarede Alf med Fornødning.

"De taler og forstaaer det amerikanske Sprog. Det er godt. De behøver ikke at gaa endnu; thi netop i den Anledning er jeg kommen hid." Derpaa vendte han sig til Civiind igjen. "Jeg har forstaaet Indholdet af Samtalen, og jeg maa sige Dem, at det er et ulovligt Slaveri, De driver i Deres Hus, et affhelligt Menneskethveri har De begaaet; De har stjaalet disse stakkels Kvinders Tid, Arbejde, Kræfter og Helbred og desuden søgt at holde dem borte fra Kirken og Gudsordet. De har her drevet et Slaveri, som selv ikke Sydens Love tillader eller taaler. Dette er kommet for vore Dren og kan ikke længere taales. Vi kæmper for at udrydde Slaveriet i Syden og beder i vore Kirker om dets suare Udryddelse der; men da burde De dog kunne forstaa, at vi ikke kan taale et saadant affhyeligt Volds-slaveri her i Norden i vor egen Midte. Ja, dersom der havde været mange saa ubarmhertige Slave-tyranter i Syden, som De er, da havde Slaveriet for længe siden været affslaget der; thi dersom De havde boet i Syden, havde De vistnok ogsaa været den raæfste og groveste Slaverier. Men dette Slaveri vil vi for Misbrugefs Skyld, som sagt, ikke længere taale iblandt os; derfor er jeg kommen herud, har været her siden Mandag og underføgt Sagen, og idag kommer jeg fra Johannes Bergsfs, hvis Samtykke jeg har til at flytte Deres uret-mæssige Slaver herfra."

Civiind havde spilet op Dine, Mund og Dren, og Ingen kunde sige, hvilken Følelse var den stærkeste hos ham, enten Forskrækkelse eller Forundring, men ogsaa de Andre betragtede den Fremmede med Forbauselse.

"Vil Mrs. og Miss Johnson være saa god at samle alt Deres", fortsatte denne i en høflig Tone, "saa skal jeg hjælpe til at bære Sagerne ud paa Gaardsrummet, mens Mr. Brage forsøger at skaffe os en Vogn eller to"

Johnsons gav sig strax ifærd med at pakke sammen; men Alf gik ikke endnu, da han havde Lyft til at høre lidt Mere først.

"Hvem — hvem er De?" stammede Civiind.

"Det skal De saa vide i sin Tid", lod Svaret.

"Men jeg — jeg vil ikke tillade, at Nogen fører Noget ud af mit Hus", vedblev han, idet han gjorde et forgyveres Forsøg paa at synes modig og bestemt.

"Hvem spørger efter Deres Tilladelse? Træner De, at jeg er kommen hid for at bede om den, da tager De meget fejl", sagde den Fremmede og gik hen imod ham med Ridepidffen i Haanden, saa at Civiind uvillkaarlig veg et Skridt tilbage, og hin tilføiede i en munter Tone: "Maaſte De mener, at det kunde føre til noget Gavn eller nogen Fornøielse for Dem at nappes med mig, gjør De?"

"Vil De — vil De ganske overfalde en stikkelig Mand i hans eget Hus?" knurrede Civiind.

"En stikkelig Mand! Ha, ha, ha, De narrer mig til at le. Kalder De virkelig Dem selv en stikkelig Mand? En aabenbar Bedrager, en virkelig Røver, en Slaveholder og Menneskethv, meget værre end de, som stjæler vilde og hedenske Negre paa Afrikas Kyst og fører dem herover blandt kristne Mennesker. De et stikkeligt Menneske! So vist — da er hele Verden fuld af stikkelige Mennesker."

"Vogt Dem, hvad De siger; De kunde komme til at

bøde derfor. Civiind Haakonſen er rig og ikke til at spøge med"

"Rig? Efter hvad jeg har hørt, er De jo saa fattig, at De ikke engang har Raad til at holde Deres Børn paa Religionskolen eller tage Del i Kirkesamfundets Udgifter. Men hvor Meget eier De da, siden De kalder Dem selv en rig Mand?"

Civiind betænkte sig lidt, men formodentlig i den Tanke, at det vilde indgyde Respekt, sagde han brautende: "Tyve tusinde Dollars, uden at skyldes Nogen en Cent, hvis De vil vide det."

"Tyve tusinde Dollars! Ha, ha, og det kalder De Rigdom. Si, hi, tyve tusinde Dollars kalder han en Rigdom, det stakkels Menneske. Ha, ha, ha", og den Fremmede satte sig ned og lo saa Hjertens godt, at hverken Alf eller Emma kunde bære sig for at stemme i med, mens Civiind saa ud, som om han var spist op og spyttet ud igjen. Men lidt efter lidt begyndte Breden at overvinde Skamfuldheden, og han vilde til at sige Noget, da reiste den Fremmede sig og sagde i en alvorlig Tone: "De siger, at De ikke skylder Nogen en Cent, altsaa staaer De her og lyver, saa at De tror det selv; thi De ved dog egentlig meget godt, at De skylder Mrs. Johnson og hendes Datter deres Ven for disse Ar, hvori de har tjent Dem, foruden det, De isølge Kontrakten skulde have ydet Mrs. Johnson i de samme Ar, som en Betaling for hendes Land. Og hvis De ikke forstaaer dette, skal De dog erfare det og komme til at udbetale Summen, hvis jeg vil. De kalder Dem rig, fordi De eier stakkels tyve tusinde Dollars. Ha, ha, tyve tusinde Dollars anser jeg kun for en Lommeskilling. Jeg kalder ikke engang mig selv rig, og jeg eier dog nogle hundrede tusinde Dollars. Og — jeg skal sige Dem Noget; jeg interesserer mig saaledes for denne Sag nu, at jeg ikke er bange for at spendere tyve Tusinder paa Processer og Procuratorer, om det gjøres fornødent. Hvad bryder jeg mig om at lade togange tyve Tusinder springe; thi jeg eier mange gange saamaange og vilde ikke se noget Gavn deri, saasom jeg ikke forguder mine Penge, men benytter dem som mine lydige Tjenere. Civiind Haakonſen, kom an, vil De nappes med mig, saa skal jeg indestaa Dem for, at De om ikke længe skal komme til at gaa fra Gaard og Grund, som den fattigste Tigger. — Men vi spilder Tiden med at tale; kom, lad mig hjælpe Dem at bære ud."

"Lad det staa", skreg Civiind, som nu var næsten fortvilet og ude af sig selv af Raseri, "lad det staa, siger jeg, og pak Dem ud af mit Hus, baade De og Dagdrivere, ellers skylder jeg", og han vendte sig om og tog Bøssen fra Bæggen for at skræmme dem, thi den var ikke ladet.

"Jeg skylder først", sagde den Fremmede langsomt og roligt, idet han drog en serløbet Revolver op af Lommen, spendte Panen og sigtede paa Civiind; som blev ligbleg i Ansigtet og begyndte at skjælvne saa, at han nær havde ladet Bøssen falde sig af Hænderne.

"Gæng den op igjen, hvor De tog den fra, Usling af en Mand", kommanderte den Fremmede, "og rør den saa ikke mere, saalænge vi er her, thi hvis de gjør det, benytter jeg øieblikkelig Pistolen til vort Selvforsvar, som bore

Love giver mig Ret til. Jeg har opholdt mig i Californien i næsten tyve Aar, der har Revolveren været min stadige Vedsager til Selvforsvar, og om jeg end har sluppet at bruge den før, saa er jeg dog beredt dertil nu".

Eivind maatte hængse Bøssen op paa Bæggen igjen, og for ikke at sidde der og se paa at Mrs. Johnsens Sager blev udbaarne, lussede han affled til Svedehuset, som en skamfuld Hund, efterat han først havde truet med, at de skulde komme til at betale Legen, og faaet det Svær igjen, at det var ham, som skulde faa Lov til at punge ud. Og dette forstod han ogsaa selv meget godt, at han maatte, hvis den Fremmede vilde gjøre Alvor af sin Trudsæl. Da Eivind havde forladt Stuen og Alf var gaaet for at hente Bogne, begyndte den Fremmede til Kvindernes store Forundring at tale Norsk. Det faldt ham lidt vanskeligt at finde de rette Ord og Udtryk for hvad han vilde sige, og han maatte undertiden benytte sig af engelske for at faa det til at gaa; men en ren norsk Udtale havde han, og den hørte hjemme i Nærheden af Njosen. Han forsikrede dem, at deres tunge Dage nu, med Guds Hjælp, skulde have en Ende, og at de kunde have det bedste Haab, om at de herefter skulde komme til at leve godt, hyggeligt og fredligt, med Gud alene til Hjælp over sig, og befriede fra fra al Nød og Mangel. Emma betragtede ham opmærksomt og forsøgte at opdage, om han var en Engel eller et virkelig Menneske. Hun havde rigtignok aldrig seet en Engel afbildet med stort Skjæg, men en Saadan kunde naturligvis paatage sig hvilken som helst Skikkelse, han vilde, eller sandt sjenligt. At et fremmed Menneske kunde komme og uden Videre gjøre dem saa meget godt og tage saadan Del i deres Sorger og Glæder, det var næsten utroligt, end at en Engel kunde gjøre dette, syntes hende. Dog — hun vidste nok, at han var et naturligt Menneske — og alligevel gif hun længe i en stadig Frygt for, at han pludselig vilde forsvinde for deres Øine. Men tilsidst mødtes han og hun engang i Døren, og i sin glade Traalighed løb de lige imod hinanden, saa at han greb hende om Livet, for at hun ikke skulde falde. Hun betænkte sig et Dieblit og spurgte saa: "Hvem er De?"

"Karl Brøge er mit Navn; jeg er Alfs Onkel."

"Og han kjender Dem ikke?"

"Nei, alle mine Slægtninge har formodentlig allerede i mange Aar anseet mig for død."

"Gud velsigne Alfs Onkel", udbrod hun med Taarer i sine smukke Øine, slog Armen om hans Hals og hvilede sit Hoved mod hans Bryst et Dieblit, men saa sprang hun ogsaa bort fra ham i en Fart. "Han er dog en Engel", tænkte hun, "thi Gud Herren har selv sendt ham til at udføre os af vor ægyptiske Trældom og fri os af den slemme Faraos Haand. Denne Faraos har rigtignok et egte norsk Navn og hedder Eivind Gaakonzen, men det gjør Intet til Sagen."

Imidlertid havde Alf skyndet sig hen til Johannes, som førte Efterflaatten ind paa Laden med to Spand Geste. Da han havde hørt Alfs Ord, raabte han til den, som førte det andet Spand, at han skulde skynde sig at følge med til Laden, at de kunde faa Høet af Bognene og komme affled til Eivind Gaakonzen; "thi nu skal Johnsens flytte herfra", sagde han.

"Hurra!" raabte den Anden, en ung og munter Mand, "Hurra! Nu har Eivind da faaet Ram til Haare sit."

"Ja", svarede Alf, "nu har Eivinds egen Afgud, Guld og Rigdom, vendt sig imod ham og slaet ham af Pinden, saa at han sidder i Svedehuset og græder."

Saa gif det affled til Eivinds Hus i en strygende Fart. Johannes kom først og svingede op paa den ene Side af den Hob, som Emma og den Fremmede havde baaret ud paa Gaardspladsen. Den anden Mand kom efter, svingede op paa den anden Side, standsede og kastede Tommerne fra sig greb sin Hat, svingede den og raabte tre Gange: "Hurra!" saa det ringede i Eivinds Hus og gif ham selv til Marv og Bev, der han sad i Svedehuset. Men den Fremmede, som iforveien ikke var Andet end Glæden og Munterheden selv, kunde ikke lade en saadan fristende Anledning gaa tabt, han maatte ogsaa give Glæden Lust og stemte i med og raabte Hurra af Hjertens Vlyst, mens Eivinds Smaabørn klappede Hænderne af Glæde; thi de forstod endnu den herlige Kunst at glæde sig med de Glæde. Saa var da Alle glade, undtagen Eivind alene, men slet Ingen vilde dele Sorgen med ham; thi ogsaa alle de, som siddester fik spørge denne Begivenhed, glædede sig derover, selv Eivinds intimeste Venner og Slægtninge, som var ligesaa gjerrige som han selv og længe havde misundt ham den altfor billige Hjælp, han havde.

Da Alt var læstet paa Bognene, kom ogsaa Alf fjørende i en dobbeltsidet Dugge, som han havde laant hos en anden suil Mand og god Ven. Forinden de reiste, vilde Karl Brøge og Johannes Bergsto tale med Eivind; men han slog Døren i, da han saa dem nærme sig, og de vendte om og førte afskaarde. I Duggen, som førte foran, sad Mrs. Johnsen og Emma paa det bagerste Ende, og paa det forreste sad Alf og hans Onkel, som han endnu ikke vidste var hans Onkel. Men nu slog denne Armen om hans Liv og spurgte paa Norsk, om han ikke syntes, at han havde seet ham før. Alf blev saa forundret, at han nær havde sluppet Tommerne, og da han fik høre, at det var den i Hjemmet meget omtalte Onkel Karl, som sad lys levende ved Siden af ham i Bognen, blev han saa glad, at han tænkte, at Ingen paa Jorden kunde være eller blive gladere, end han var nu. Onkel Karl kommen til ham her og det tilmed som en rig Mand, der dog ikke elskede sig selv og sine Penge over alle Ting, men vilde gjøre godt med disse, benytte dem til Guds Ære og Menneskers Gavn og beskytte og hjælpe de fjære. Hvor glade vilde ikke hans fjære gamle Forældre blive, naar de fik høre, at Onkel Karl levede. Hvor godt var det ikke nu, at Pelter Bergsto havde sørget for Hus til ham, og Menigheden oprettet faste Stoler. Hvor hyggeligt kunde de ikke nu leve her! Ja, den fjære Gud havde gjort Alt saa saare godt for dem, langt bedre end nogen af dem havde turdet haabe.

Da de kom i Nærheden af det øde Hus, som nu skulde blive deres fjære Hjem, blev de behageligt overraskede af dets smukke Beliggenhed. En Amerikaner havde før eiet det, og han havde udsøgt den skønneste Plads paa sit Land til at sætte Huset paa, dyrket og indhegnet en liden

Have omkring det og plantet en Mængde Træer i Nærheden, som nu var store og tjente til et godt Værn mod de haarde og kolde Vinterstorme. I Huset var der to Værelser foruden et stort og høit Loft og en god Kjølder. Saasnart de to Boane ogsaa var ankomne og aflæste, satte Dnkel Brage sig til at skrive op, hvad de manglede af Ting, som endnu idag burde anskaffes, saasom Madvarer og en Kogevn med tilhørende Apparater, og da Listen var færdig, hørte Johannes med ham til Esfville. Alf sendte Buggden og Sestene tilbage med Johannes's Arbeidsmand, som lovede at bringe dem til Eieren og takke for Laanen. Da de Tre saaledes var bleve alene i Huset, foreslog Emma, at Alf skulde høre Vand til hende, saa vilde hun vaske Gulvet og Vinduene til Dnkel kom igjen; men hendes Moder spurgte, om de ikke allerførst skulde læse et Stykke i Bibelen og nedbede Guds Belsignelse over deres nye Hjem. Dette Forslag tilkæmte de andre To med Glæde; men derefter blev ogsaa Emmas antaget og udført. Og da Dnkel var kommen tilbage fra Byen igjen, og Ilden brændte i den nye Ovn, begyndte det allerede at se hyggeligt ud derinde. Hyggeligt, ja vist var det hyggeligt, ret koseligt var der, skjønt Møblementet endnu var meget mangelfuldt; men det gjorde ikke stort fra eller til, eftersom de eiede Jordens skjønneste, herligste og bedste Klendier og havde flittet dem med sig ind i Huset. Saa end Enhver især kun Svend og ond Begjærlighed hos sig selv og ingen Dyder, saa opdagede dog den ene saadanne hos den Anden; thi her fandtes nu Troen og Tilliden saa barnlig og enfoldig, Freden og Talsnæmmeligheden saa inderlig og varm, Haabet saa lyst og friskt og Hjælpeligheden til Gud og Næsten og hverandre indbyrdes saa ædmyg, stærk, oprigtig og fordringsløs, og — naar man hertil fører dagligt Brød uden Trang og Nød, saa vilde Jordens mægtigste Konger og Keisere bytte sine Throner og Kroner bort for disse Klendier, dersom de fjendte, men ikke eiede dem. — Alf og hans Dnkel besluttede sig til at gaa hen til Husets Eier og blise Ratten oort hos ham; men først vilde de spise tilastens her og være sammen en Stund. Johannes derimod vilde ikke vie, men fjørte hjem saa hurtigt som muligt, glad over, at han nu endelig havde kunnet gjøre Johnsens den Tjeneste, som han saa længe havde ønsket.

Arme Strog gaar i Tog,
 Knart kan flaa og vinder dog;
 Ja, det sker, naar desmer'
 Troen kun paa Faanen ser.
 (Bist. S. A. B.)

Einar Danbærskjælver. (Slutning.)

Da Hakon forst med sit Skib (1030) ankom Einar sig og sin Søn for nærmest arbejdsringede efter ham, og for at varetage denne Fordring og munde Kong Knud om hans Løfter om Jarledømmet drog han til England; men Knud havde nu bestemt sin Søn Svend til Konge i Norge

og vilde kun give Einar den Værdighed, "han var født til", nemlig, som Lehnsmænd. Einar saa nu, at han ikke kunde fra Noget udrette, men, da man ventede Kong Olafs Angreb paa Norge, tænkte han, at det ikke var værd at paastunde Reisen mere end gavnligt, da han ellers kom til at kjæmpe mod Olaf og dog ikke fik større Forsøgelse af Magt end før. Han lovede sig derfor i al Magt til Hjemreise og kom heller ikke hjem før Kong Olaf var falden.

Nu var det forbi med Venkabet mellem Kong Knud og Einar, der vel bestandig havde været Kong Olafs Væn, men dog ikke vilde se Norge under fremmed Vælde og desuden fandt sig personlig tilfidsfat. Den første Gang, Einar viste Omflaget, var, da han bekræftede sig for at faa Kong Olaf erklæret for Selgen. I Forening med dennes Ven, Bispey Gertmel, henvendte han sig derfor til Kong Svend og dennes Moder Alvisa og forlangte Tilladelse til at optage Olafs Vig og foretage den sædvanlige Selgenprøve dermed, hvilket ogsaa skete. Da Alvisa ved denne Leilighed gjorde Indvendinger og ikke vilde lade det gjælde som Tegnet paa Hellighed, at Legemet var uskadt, samt at Særret ikke brændte, skjønt det lagdes paa Gløder med Højeelse, men forlangte, at der skulde lægges paa mindvietet Ild, "hød Einar huede at tie og sagde hende mange haarde Ord." Olafs Hellighed gif da ogsaa igjennem. Saaari Lev Fjendkabet endnu mere aabenbart, og Einar dtes Hovedmunden for de Svendinger, der forenede sig mod de Danstkes Herredømme; ja paa et Thing, hvor Bønderne ikke kunde faa Ret, sagde han, saa at Mange hørte det: "Jeg var ikke Kong Olafs Ven, men Trønderne gjorde en daarlig Hand, da de folgte sin Konge og toge mod en Gyppe og hendes Føl. Denne Konge kan ikke tale, og hans Moder vil kun Ondt og lover det altfor godt." Nu lo Alle og larmede. Alvisa søgte vel at faa Bønderne til at være rolige, men Einar sagde, at de skulde gaa hjem; "de havde haade før og nu hørt et daarligt Udbytte af at søge til Alvisa; Folk maatte da hellere hjemme vinde paa Uretten end Alle søge din paa et Sted og der lytte til en Kvindes Ord, skjønt de ikke hadde villet lyde Kong Olaf, der nu var bleven erklæret for hellig; hans Diab var et stort Aldingsværk og var nu bleven stemt høvnet ved al den Haan, dette Folk haade lidt, siden de Danstkes Herredømme var kommet over dem; Gud give, at det maatte være kort, det havde allerede været for længe." Einar gif derpaa bort, og hele Mængden efter ham.

Det var vel om trent ved denne Tid, at der til Einar kom en Normand, som var udsendt af Kong Harald i Sardinie (Ausland), til hvem Olaf havde betroet sin Søn Magnus; hin skulde undersøge, om der var noget Haab for denne og var rigelig forsynet med Penge til at skaffe ham Væner. Einar sagde, at vel havde han Meget ind, at de nægtige Mænd saaledes bleve vandne ved Penge, siden Knud den Store havde bragt dette Middel; men han længtes efter at tjene Kong Magnus og vilde derfor komme til ham om Foræret. Om Vaaren drog da ogsaa Einar med Kong Olafs forhenverende forrige Modstander, Rald Arcker, der maatte endog havde lovt Haand paa hin, til Sardinie for at tilbede Magnus Norge. Ved deres Afkomst erklærede Kong Harald udrykkelig, at han ikke troede nogen Mand i Norge bedre end Einar, men dog sølte

Betænelighed ved at lade dem saa Magnus med sig, baade fordi der var vist hans Fader var liden Trostløs, og paa Grund af den Modstand, der kunde ventes fra dansk Side. Einar indrømmede vel det Berettigede i disse Betæneligheder, men det var en Nødvendighed og Ære for Sverden, at han fik sin Fædrears, og det var alle Norges Indbyggere's Villie at affaste det trykkelige Lag." Dronningen foreholdt nu Einar, at han var besjendt for sin Manddom, fremdeles, at han ikke havde været delagtig i Kong Olafs Drab og havde stor Magt; dersom derfor han og elleve af de bedste Mænd i hans Skare vilde sværge, at han vilde være Magnus's Fosterfader, og hjælpe ham til Magten i enhver Henseende, saa vilde de sige dem. Einar erklærede vel, at det var Meget at afstræve dem en saa stærk Æd i et fremmed Land, men afslagde den dog. De vendte altsaa tilbage til Norge med den elleveaarige Magnus, som de fik udbølgte til Konge (1035), og Einar var den ene af hans Ledere, navnlig ved sit Mod og sin Kraft, medens Visdommen fremhæves hos den anden, den uopkæmte Kalo Arnesen. At Einar betragtede sig som den Overste, fremgaar af et lidet Træk; da Begge vare paa Sjækeri med Kongen, var Einar sysselsat med at ordne Mændene, og imidlertid havde Kalo sat sig paa hans Plads nærmest Kongen, men da Einar saa det, satte han sig paa Kalos Skulder med de Ord: "Man skal baade den gamle Dyr for Kalven." Kalo veg da til Side og lod Einar faa Pladsen nærmest Kongen. Einar blev ogsaa temmelig inart fri for denne Medbestier. Da nemlig Kongen en Gang var i Nærheden af Stiklestad, sagde han til Einar, at de skulde ride derhen og se Minderne om Slaget; men han svarede, vist ikke uden Bagtanke: "Jeg kan kun sige lidt derom, da jeg den Gang ikke var i Nærheden, men lad Kalo ride med; han maa kunne fortælle mere derom." Kalo kom virkelig ogsaa til at minde Magnus saaledes om sin Deltagelse i Slaget, at han fandt det raadeligst ved frivillig Landsflygtighed at unddrage sig de mulige Følger.

I nogle Aar omtales Einars Virksomhed ikke særligt, maasse netop, fordi det i Virkeligheden var ham, der stod bag Alt, hvad der skete i Kongens Navn; kun advarede han udtrykkeligt Magnus mod at gjøre Evend Stridsen til Jarl i Danmark med de bekjendte Ord: "For stor Jarl, for stor Jarl, Fosterfader!" Men selve Kongens Svar: "J mener, at jeg ikke ene kan raade for Noget!" viser netop, hvor vant Einar var til at betragte sig som den Størende. At baade Einar selv og Kongen vidste, hvor meget hin var for denne, viste sig ogsaa ved en enkelt Leilighed. En Isælænder ved Navn Torsten var bleven Kong Magnus's Hirdmand, men vakte hans Vrede, dels ved at undslaa sig for at betale Skat for sig og sine Mænd, dels ved uden hans Tilladelse at drage i Handelsfart til Dublin. Han blev derfor erklæret for fredløs, men kom dog tilbage og søgte at vinde Einar ved at tilbyde ham nogle udmærkede Heste, men Einar vilde ikke modtage dem, da Torstens Sag stod saa slet. Denne fandt imidlertid Leilighed til at give Endride de samme Heste. Da Einar fik det at vide, sagde han strax, at han vilde have givet Meget til, at det ikke var skeet, og at Endride ikke kjendte Kongens Hestighed, hvis han mente, det var let at forlyge ham med Tor-

sten. Dog tog Endride ham hjem til sig, men Einar gav sig kun lidt af med ham. Om Julen plejede baade Fader og Son at være Sjæker hos Kongen, og Endride vilde som sædvanlig afsted; Einar fandt det bedre, at han blev hjemme, men da han desuagtet tog afsted, blev Faderen hjemme. Paa Reien indhentedes imidlertid Endride af Einar, der foreholdt ham, at han skulde vende tilbage til Gimse, saa vilde han selv drage til Kongen, og der vilde behøves al Anstrenge for at skaffe Forlig; han kjendte baade Endride og Kongen: hin forstod ikke at sige sine Ord, saa det kunde hjælpe, og det blev ikke bedre for Einar at tale derom, naar der var kommet Mere imellem dem. Endride vendte da tilbage med Torsten. Kongen havde hørt, hvad der var skeet, og Einar og Endrides Dristighed var bleven fremhævet for ham, men han svarede ikke dervaa. Da Einar nu kom, modtog Kongen ham venligt, lod ham sidde nærmest ved sig, og talte meget med ham. Først efter flere Dages Forløb begyndte Einar paa sit egentlige Ærinde ved at tilbyde Alt, hvad han formaaede, for at Torsten kunde faa Fred. Kongen svarede: "Lad os ikke tale derom, thi jeg vil nødig gjøre dig vred"; der gik nu atter fire Dage, inden Einar begyndte paand, men for-gjæves. Efter fem andre Dages Forløb gjorde han det sidste Forsøg, og da Kongen endnu var lige uvillig, sagde han: "Jeg troede, at J vilde lade min Ven gjælde for en Mand, naar vi ville vise Eder Ære i alle Ting, og saaledes synes jeg altid at have gjort, og dette var mere Endrides end mit Vel; men det mener jeg, at der skal ske Meget, inden han bliver dræbt. Jeg er ilde stædt, naar J strides, men Sønnen og du, naar J ikke vil tage Penge til Bøde for Torsten, men vil kæmpe med min Sønn; dog vil jeg ikke kæmpe mod Eder. Men J synes mig ikke at tænke meget paa, at jeg kom til Eder i Garde og blev Eders Fosterfader; siden har jeg støttet og bestyrket Eders Magt og til enhver Tid tænkt paa, hvorledes jeg skulde vise Eder mest Æder, men nu vil jeg fare bort af Landet og aldrig hjælpe Eder siden, og der er dem, der vilde mene, at J kun skaffer Eder liden Vinding ved Alt dette." Derefter gik Einar vred ned mod Gallens Udgang, men Magnus sprang op og gik efter ham og lagde sin Arm om hans Hals med de Ord: Kom, kjære Fosterfader, det skal aldrig ske, at bort Venstabs skal ophøre: Giv Manden Fred paa de Betingelser, du selv synes." Herved formildedes Einar, og Torsten fik paand Fred og Kongens Venstabs. Hvor betydelig Einar selv ansaa Sagen for at være, sees af, at han senere afslug at tage sig af en anden Fredløs, da han en Gang havde antaget sig en Mand, som Kongens Vrede hvilede paa, og det var lige ved, at det ei var gaet ham selv godt." — Endnu før Slaget paa Lyrskovshede fremtræder Einar som Kongens vigtigste Raadgiver, thi da det mærkedes, at de Danske kun havde lidt Mod til den forestaaende Kamp, raadede han Kongen til at prøve deres Paalidelighed. De gik derfor forklædte om og hørte ogsaa en Mand sige til en anden, at han vilde holde sig nær ved den drevende Skov, thi der kunde den kæmpe, der vilde, og den No, der vilde. Einar bemærkede da, at denne Mand udtrak Manges Villie, og raadede Magnus til at stille sine Fylkinger saaledes, at de ikke fik en saa god Leilighed til at slugte ind i Skoven, som de havde Lyst til.

Einar var ogsaa den Første, hvem Kongen fortalte, at hans Fader i en Drøm havde lovet ham Seir.

Da Olaf den Helliges Halvbroder, Harald Gaardraade, kom hjem fra det græske Rige og fremkom med Fordring paa Del i Norge, var Einar afsjort derimod. "Harald havde været langt borte, da de toge Landet fra de Danske, og vi have ingen Lyst til at dele os mellem to Konger; vi have altid tjent en ad Gangen, og saaledes skal det være, medens Kong Magnus lever." Da Magnus desuagtet senere gav Harald Del i Magten, bevarede Einar sin Misstemning mod ham. Han var derfor vel tilfreds, da Bønderne klagede over dennes Fordringsfuldhed og Begjerlighed, og paatog sig at undersøge Sagen. Einar drog derfor til et Thing, som Harald holdt med Bønderne, og mødte med 60 Mand og med en Guldhjelm paa Hovedet. Da en gammel Bønde med megen Fynd gjorde gjældende, at Magnus var den egentlige Konge, var Einar ikke sen til at takke ham og alle Kong Magnus's Venner. Da sagde Harald i sin Vrede de ildevarslende Ord: "Høit bærer du nu Sjælmen, Einar, og stærkt viser du dig som min Modstander; den Dag vor god, som lod Guldhjælmen falde, og, som du nu er et Hoved højere end andre Mænd, skulde du snart være et Hoved lavere."

Mar 1047 drog Einar for sidste Gang med Magnus til Danmark; her havde Kongen en Drøm, ifølge hvilken hans Fader gav ham Balget mellem at dø snart eller leve længe med stor Magt, men tillige begaa en stor Synd; han valgte det Første, men Fortællingen om Drømmen vakte megen Sorg hos hans Venner. Kort efter vaaguede Magnus en Morgen meget varm og ilde tilpas; Einar spurgte, om han var syg; Kongen svarede, at han endnu kun var lidt angreben. Einar sagde da, at det var ham og hans Venner en stor Sorg, og at de aldrig vilde faa Erstatning, hvis de skulde miste ham. Da Magnus blev daarligere, bad Einar ham at sige, hvad der var mest nødvendigt, og give sine Venner gode Raad, da deres Samtale maatte ikke blev lang. Kongen bad nu sin Farbroder Harald om at vise sig som en Ven af hans (Kongens) Venner, og denne erklærede sig vel bunden dertil for Magnus's Skyld, men tilsvøiede, at Nogle af dem ansaa sig for store nok ved sig selv og for hans Overmænd. Einar, der vidste, hvem der sigtedes til, sagde da: "Det kan ikke hjælpe at tale herom; han har forud en bestemt Beslutning, hvad han saa end lover nu." Harald indvendte vel: "Er det ikke muligt, at jeg er mine Venners Ven?" men Einar sagde til Kongen: "Tal, Herre, om det, der er mere vigtigt, om, hvorledes det skal gaa med Rigerne."

Da Magnus nu havde overdraget Norge til Harald, men bestemt Danmark til Svend Estridsen, mindede Einar ham om at sørge for sin Broder Torer, da "Harald kun vilde vise ham liden Hæder; det Høieste vilde være, om han fik Lov at beholde Livet." Torer var en Halvbroder til Magnus, med hvem han havde Moder tilfælles, og Harald havde tidligere vist et uvenligt Sindelag mod ham. Magnus sendte derfor Torer til Svend Estridsen med Budskabet om, at han skulde have Danmark.

Da Magnus var død, vilde Harald ikke lade sig nøie med Norge, men vilde fortsætte Kampen mod Danmark, og holdt derfor Thing med Hæren, men Einar svarede paa

hans Ramodning om Hjælp, at "det paalaa ham meget mere som Pligt at føre Kong Magnus's Lig til Graven sammen med hans Faders, den hellige Olafs, end at kjæmpe udenlands med Kong Harald, om han ogsaa havde Lyst til en fremmed Konges Rige og Eiendom; det syntes ham bedre at følge Kong Magnus's død end enhver anden Konge levende." Han lod derefter Liget sætte op paa Kongeskibet saa høit, at det kunde sees fra de andre Skibe, og som sædvanligt fulgte Trønderne og mange andre Nordmænd ham, saa at Harald var nødt til ogsaa at vende tilbage. Einar førte nu Kongens Lig til Nidaros. Trods Uvenskabet mellem ham og Harald beholdt han sin gamle Magt. Einar var ogsaa ligesom selvskreven Formand for hele Trøndelagen. Han svarede paa Bøndernes Begne, naar Kongens Dabudsmand paa Thingene henvendte sig til dem: "han var haade lovfærdig og havde Mod til at fremme sin egen Sag paa Thingene og til at fremføre Lovens Værn for Bønderne, naar man gif dem for nær, om det saa var selve Kongen, og alle Bønderne understøttede ham." Herover blev Kongen vred, og det kom saa vidt, at de sagde hinanden hædse Ord, idet Einar gjorde gjældende, at Bønderne ikke vilde taale, at Kongen brød Loven. Saaledes gif det flere Gange. Einar samlede derfor mange Mænd om sig paa sin Gaard og havde endnu flere, naar han drog til Nidaros; han havde da otte eller ti Langskibe og henved fem Hundrede Mand, naar Kongen var der. Da Harald en Gang saa ham komme med denne store Skare, skal han have udbrudt:

Uiselig ser jeg vandre
vældige Einars Flok.
Seet har jeg ofte paa Søen
seile Hovdingen kjæk.
Op paa Thronen at træde
nu nok tragter hans Hu;
slig en Hær af Huskarle
holde selv Jarler knap.

Os udjager af Landet
Einar uiselig snart,
Ufliver Dren ikke
Overmodige Mand.

Einar lod sig imidlertid ikke advare, ja, da en Gang en Mand, der havde været i hans Hus, og som han syntes godt om, var bleven greben som Tyv, gif Einar til Thinget, hvor Kongen selv var tilstede, med hele sin væbnede Hær og tog Manden bort med Magt, hvilket opbragte Kongen saaledes, at der blev aabenbart Fiendskab mellem dem. Der kom desuden flere Uledninger. En Mand ved Navn Torfin havde opgravet en Kiste med en Skat, og, skjunt Numer paa Laaget viste, at den havde tilhørt Hakon Jarl, bemægtiget sig den. Hans pludselige Rigdom vakte imidlertid Misstanke, Kongen fik ham til at besjende Sandheden og tilegnede sig derfor Alt, hvad han havde erhvervet sig ved dette Fund. En Bølskender, der havde været Torfins Medvinder, havde imidlertid underrettet Einar om denne Svig, og Einar bebrejdede ham vel, at han ikke havde meddelt ham dette i rette Tid, da han aldeles havde

Magt over Torfin, medens det ikke var let at strides med Kongen, men dog gav han ham noget Sølv og sendte ham til Island med Paaleg om ikke at komme til Norge, medens Harald var Konge. Derefter drog Einar med et stort Følge af sine Frænder og Venner til Kongen og spurgte ham, hvem han traf, netop da han kom fra Kirke, om han havde tilegnet sig Skatten. Kongen sagde ja og beraabte sig paa Landsloven, efter hvilken han havde Ret til Alt, hvad der fandtes i Jorden; men Einar indvendte, at det kun gjaldt, naar Eiermanden ikke kjendtes, hvorimod her hans Hustru Bergljot og hans Søn Endride havde Ret til al Av efter Hakon Jarl, "og vil I ikke give Slip paa Skatten, skulle vi ikke betænke os paa at søge at faa den (med Magt), saa kan I værge for den, om I vil." Harald svarede: "Mægtig er du, Einar, thi du er nu snarere Konge i Landet end jeg, skjont jeg bærer Kongenavn." Dog fik velvindende Mænd mæglet Forlig, og Skatten blev udleveret til Einar.

Denne vidste imidlertid godt at gjøre Forskjel paa sit personlige Uvenskab med Harald og paa, hvad han skyldte sit Land. Kong Harald lod nemlig for at prøve forskjelliges Mænds Trofasthed nogle danske Fanger rejse rundt med Kostbarheder og Breve, der sendtes i Svend Estridsens Navn og skulde opfordre til Frafald fra Harald og til at slutte sig til Svend. De Udsendte kom først til Einar, der svarede: "Det er bekendt nok for Folk, at Kong Harald ikke er min Ven, medens Kong Svend ofte taler venligt om mig, og jeg vil gjerne være hans Ven; men kommer han til Norge med en Hær mod Kong Harald og hærjer dennes Land, vil jeg gjøre Modstand med al min Kraft og yde Kong Harald al den Understøttelse, jeg formaar, for at værge hans Land mod Svend." Kongen sagde ogsaa, da han hørte dette: "Det kunde man vente af Einar, at han vilde svare mandigt, om end med liden Kjærlighed til mig." Da nu Harald erkjendte, at Einar havde vist baade "Manddom og Trofasthed", og der tillige blev "mæglet og tilskyndet af gode Mænd", vilde han vise et Venkabsstegn mod Einar og bød ham til sig i Midaros til et prægtigt Gilde. Kongen modtog ham vel og anbragte ham nærmest ved sig; om Aftenen, da de havde spist, og Bønderne vare tagne bort, satte de sig i Kredt i Salmen, hvormed Gulvet efter de Tidens Skik var bestrøet, baade Kongen, Einar og mange udvalgte Mænd; de drak da og vare glade. Der blev taget Puder frem, som lagdes bag Kongen og Einar, og de lo og spøgte med hverandre; Harald fortalte om sine Idretter i Udlandet, men syntes, at det var, som Einar ikke agtede derpaa, ja, det varede ikke længe inden han faldt i Søvn; (da dette forefaldt 1049 eller 50, var han altsaa henved halsofjerdstindstyve Aar). Kongen optog det, som om han ringede Fortællingen, - og syntes at mærke, at Einar nu, som ved deres tidligere Mellembværende, ikke vilde vise ham nogen Afgtelse, medens han dog mente at have høiet sit Sind og stræbte efter Enighed mellem dem. Der var drukket træt, og da Einar i Søvn hældede tilbage mod Puderne, sagde Harald til en af sine Frænder, at han skulde sno Salmen sammen, stikke den i Haanden paa Einar og saa rykke stærkt i ham og sige: "Gold imod, Einar!" Denne gjorde det, og Einar blev pludselig vækket. Da han mærkede,

hvorledes man havde haft ham til Bedste, blev han vred og gif til Sengs. Men om Morgenens gif han med sin Flok hen til det Hus, hvor den omtalte Mand sov, brød det op og dræbte ham. Kongen blev meget forbitret over sin Frændes Drab, men ved Mægling af Begges Venner blev det bestemt, at de skulde mødes i Kongsgaarden og selv afgjøre Sagen. Kongen gif da ind i den bestemte Sal med saa Folk, men den øvrige Hird var ude i Gaarden; han lod sætte et Brædt for Lemmen, saa der kun var en liden Abning til Vgs. Einar kom med sin Skare og sagde til Endride: "Bliv du her med Hæren, saa vil der ingen Fare være for mig"; han blev da ogsaa ved Døren. Da Einar kom ind, sagde han: "Mærkt er der i Kongens Modtagelsesstue." I det Samme løb Hirdmændene frem og anfaldt ham; Einar vendte sig da mod Kongen og huggede efter ham, dog uden at faare ham, da han var i to Brynjer. Da han selv begyndte at blive saaret, sagde han: "Svast hide Kongens Huud!" Da Endride hørte det, løb han ind, men blev ogsaa fældet. Kongens Mænd løb nu sammen foran Døren. Bønderne eggede vel hverandre og sagde, at det var en Skam for dem, ikke at hævne sin Hovding, men da de ingen Fører havde, blev det til Intet, saa meget mere som Kongen gif ud til sin Hær, reiste sit Banner og ordnede sin Fylkning, hvorefter han og hele hans Hær gif ombord paa Skibene og skyndsomst roede ud af Aaen til Fjorden.

Da den gamle Bergljot hørte sin Egtefælles Drab, gif hun op i Kongsgaarden og æggede Bøndehæren til Angreb, men Kongen var da allerede ude af Aaen, hvorfor hun sagde: "Nu savne vi min Frænde, Hakon Iversen, (hendes Søsterdattersøn); ei havde Einars Bane roet ud af Aaen, om Hakon havde staaet her paa Bakken." Derefter lod hun sin Mand og Søns Lig bære bort og begrave i Olafs-Kirken ved Siden af Kong Magnuss's Grav.

Bergljot sendte endelig Bud til Hakon Iversen om at stille sig i Spidsen for Bønderne og Lehnsmændene, der vilde hævne Einar; men Kongen fik Underhandlinger igang med ham, og, da han fik sit Forlangende opfyldt: at faa Magnus den Godes Datter tilægte og blive Jarl, opgav opgav han Einars Sag.

Söröveriet i det indiske og kinesiske Hav.

(Af Karl Andree.)

I det indiske Ohav har Söröveriet grebet uhyre om sig, og alle Bestræbelser for at hæmme det have hidtil ikke nyttet stort. Det er nøie forbundet med mange Stammers Samfundsliv og bragt i et regelmæssigt System. Den vidtløftige Skueplads for deres forfærdelige Virksomhed strækker sig over 50 Længde- og 30 Breddegrader. Den er besaaet med Tusinder af større og mindre Der, hvis Produkter ere af stor Værdi og ere Gjenstande for en livlig Handelsomsætning. Krydderier komme fra Molukkerne; Perler, Ibenholt og kostbare Fjer fra Ny-Guinea; Borneo

leverer Kamfer, Guld og Diamanter; Java og Sumatra ere rige paa Peber og Ris; Kaffe, Sukker, Indigo og Tobak udfstibes fra Filippinerne; "Vog, sjæfelige Fuglereder og Harpig fra mange Der.

Disse Der ere smykkede med flonne og storartede Landskaber, der ere overordentlig frugtbare, og Luften er i Regelen sund. Befolkningerne ere en kraftig Race, og Handelen her er meget levende. De ligge ogsaa midt paa den ualmindelig stærkt befærdede Søvei til Australien, Kina, Japan og den nordlige Del af det stille Hav, og Lufndet af europæiske Fartøier besøge disse Farvande i alle Retninger. Dertil komme de mangfoldige kinesiske Fartøier og den utallige Mængde Gaade, som bemandede med Malayer og Bugis, Savanesiere, Badschauer og Papuanere føre Produkterne fra den ene S til den anden.

Denne Handel har hidtil lidt store Tab ved Piraterne. I tidligere Aarhundreder var Søroveriet ikke af nogen stor Betydning; enkelte Korsfarer drave dette paa egen Haand eller forenede sig i Forbund som i sin Tid Bucanierne i de vestindiske Farvande, og Staten og Samsundet havde Sntet at gjøre med dette Røverhaandverk. Men i Begyndelsen af det syttende Aarhundrede indfandt Portugiserne sig i det indiske Hav, trængte rask frem til Krydderierne, opførte Forter paa Molukkerne, plyndrede i det Store, udøvede allehaande Grusomheder og gjorde det europæiske Navn forhadet. Spanierne toge Filippinerne i Besiddelse, og 1598 vandede første Gang det hollandske Flag i disse østlige Have. En Menneskealder derefter blev der lagt den faste Grundvold til det nederlandske Kolonialrige; Portugiserne maatte vige, Spanierne beholdt kun sine Besiddelser nordpaa, og Hollenderne erhøvede sig Monopol paa Handelen med Krydderier. De vare Herrer i det indiske Arkipelag og anlagde en stor Del Faktorer paa de forskjel- lige Der.

Ved disse Europæers Indtrængen blev de indfødte Fyrstes Magt formindsket eller ganske brudt. Disse har de dog hidtil saa nogenlunde holdt Søroveriet i Tømme. Men nu sluttede mange af dem Forbund med Søroverne og bleve selv Pirater, for at tilføie Europæerne Gade eller toge Gavn over dem. Saaledes blev Søroveri en patriotisk Fortær, paa en vis Maade en Vigt. Man vilde der- ved forsøge at blive de Fremmede kvit, af hvilke man troede sig undertrykket, og som i ethvert Tilfælde kun viste ringe Skaanfæl mod de Besejrede.

Søroveri ansaaes nu ikke mere som en Forbrydelse, men blev betragtet som prisværdig og ærefuld paa samme Maade som hos Malteserridderne eller hos de mohamedanske Barbarester i Nordafrika, der ansaa det for tilladeligt at udplyndre de Bantro og lade Alle, der satte sig til Modverge, springe over Klingen. Da i Aaret 1858 de engelske Myndigheder i Singapur dømt endel Malayer til Døden, der vare grebne som Sørovere paa frisk Gjerning, nedlagde disse en eftertrykkelig Protest mod en saa himmelraabende Uretfærdighed, idet de hævdede sig paa, at de kun havde adlydt sin Fyrstes Befaling og alene gjort, hvad der i deres Land var lovligt og nedtroet.

Hollenderne antage, at endnu i 1840 dreve over hundredufsinde Mennesker Søroveriet i det indiske Arkipelag som en Profession. Men der er heller ingen anden Del

af Verden, der er saa godt stiftet og saa hyperligt passende for Pirater som denne. De Lufndet af Der ere ofte kun stulte fra hinanden ved snævre og meget forviklede Stræder, den ene sikre Bugt ligger ved Siden af den anden, Kysterne ere overalt omgivne af Sandbaner og Rev, og Fartøier af nogenlunde Opbygning ere ikke istand til at forsøge de lette Gaade i disse farlige Smuthuller. Først efterat de smaa Krigsdampskibe ere komne i Virksomhed, er det lykkelig at ødelegge mange af disse Sørovereder, men endnu den Dag idag er Arbejdet kun halvgjort. Det er ogsaa i højeste Grad vanskeligt, fordi Hydraen har over hundrede Hoveder, og der for hvert, som afbugges, voger et andet frem.

Fra Sumatra i Vest indtil Ny Guinea i Ost, fra Java, Bali, Lombok og Flores i Syd indtil Magindanao og Balaban i Nord udsende næsten alle Der hvert Aar Skibe paa Søroveri. Piraten driver sit Haandverk i Regelen kun visse Maanedet om Aaret; den øvrige Tid er han fredelig Fisker, dyrker sin Jord eller er Handelsmand. Han behøver en smukt beliggende, øndig Landsbh, helst ved en Bæk, der et Stykke Wei nedad løber ud i Havet. Hans Hus staaar paa Pæle. Beboerne ere venlige og flittige, Husfaderen modtager den Fremmede forekommende og han beder daglig til Allah. Men den venlige Landmand er en Sørover, og i hans Stue hænger som Seikstrosker en Række Hjertekeer onbragte over en Svingkæbe, over Luntegæser, Sydd, Pile og Buer og over et endnu mere dræbende Raaben, Sampitanen, et Blæserør, hvorefter der udflydes forgiftede Pile.

Disse Sørovere drage ud i Eskadrer og hele Flaader. Sø-Dagaternes Flaader paa Borneo bestaa af størst somrede smaa Gaade, der ere meget lette og kun bestemte til Kystfart. Deres Mandskab plyndrer kun de Indfødtes smaa Fartøier og oversfalder Landsbyer for at røve Mennesker. Derimod ere de Flaader, hvormed Slangerne, de Indfødte paa Magindanao og Palanini, foretage sine store Røveri, langt mere statlige. Disse er der samlet over hundrede Fartøier med dobbelt Dæk, ethvert bemanded med halotredstidstyve eller flere Korskarle. Krigerne ere klædte i Skarlagene, de blanke Kanoner ere ladte, fra den høie Mast vaie brogede Flag, og Skibet, hvis brede Seil let fange Vinden, ajennemstjører hurtigt Bølgerne. Man har sammenlignet disse Søroverflaader med de nordeuropæiske Vikingers, og Malayerfyrsterne med de normanniske Søfanger. I flere Henseender er Sammenligningen træffende. Ogsaa disse indiske Pirater have erobret Lande og Byer, og i Tapperhed og Dødsforagt straa de paa ingen Maade tilbage for Oldtidens nordiske Fribyttere.

I det indiske Hav hersker der stet ingen Sikkerhed paa lange Strækninger og paa mange Kyster; Mennesker og Skibe maa stadigt være belavede paa at møde et Overfald. Der findes Piratfarer, som holde Søen i et Par Aar og streife om i Havet i alle Retninger og Kroge. I et Sørovereskib, der var opbragt af Engländerne paa Borneos Nordvestkyst, fandt man Slaver fra Ny-Guinea og Varer fra Malakostredet; den havde altsaa besøgt den hele Strækning fra Ny-Guinea til den bengalske Bugt! I disse Egne bliver let en Kjøbmand og Skipper til Sørover, han vil hellere være Kommer end Umbolt. Frem-

for Alt gaa disse Tog ud paa Menneskerov; for Varerne findes der overalt Markeder, thi hvilken lille Stad vilde have at trodske Piratflaaderne?

Foruden Malaoerne drene indtil for saa far siden Undersaatterne af Sultanen af Sulu, hvis Der ligger mellem Magindanno og Borneo, Søroveriet paa den mest storartede Maade. Hollenderne vogtede sig bestandig for at træde i aabent Fiendskab til denne Søfonge. I 1858 blev han væmmet noget af Spanierne; men Søroveriet er ikke ophørt, fordi det er umuligt at bevogte alle Havne og forfølge alle Søroverisibe. Tidligere, da Sultanen var mechtigere, lod han sine Undersaatters Skibe samles ved Den Sulu. I April stak Flaaden, i Regelen 300 Fartøier stærk, i Søen og delte sig i to Afdelinger, der omsejlede Borneo. Deres Rei var betegnet af Dødelæggelser, overalt blev der røvet Mennesker, der solgtes som Slaver. Begge Afdelinger stødte derefter sammen ved Sundastrædet, sejlede mod Ost til Sydøstspidsen af Java, plyndrede, toge meget ofte Hollendere, især deres Kvinder, med sig og solgte dem. Naar de havde brandskattet de hollandske Kolonier styrede de mod Nord indtil Molukkerne og vendte med et rigt Bytte af Løier, Juveler, Slaver og Krædderier tilbage til sine Der, for at hengive sig til fredelige Syssler indtil det næste store Tog.

Disse Sulu-Pirater vare og ere endnu saa meget mere farlige, som de ogsaa angribe europæiske Fartøier. Slaverne sælges paa offentlige Markeder. En Sømand, som i 1860 i flere Maaneder var fangen paa Sulu, saa et spansk Fartøi bringes ind i Haven; paa Dage efter indbragte Piraterne 21 stærkt ladede Handelsstibe, nogen Tid derefter en hollandsk og senere en engelsk Brig. Mandflasket paa sidst nævnte Skib var blevet myrdet. Balaninerne forsoarede engang et af sine Smutshuller ved at opplante over hundrede Kanoner og gjorde Spanierne haardnakket Modstand. Alle Pirater kjøbe sit Krud af Franskmænd, Nordamerikanere og Kinesere; den hollandske Regjering har strengt forbudt denne Handel.

Sidtil have alle Europæernes Bestræbelser for at udrydde Søroveriet i disse Farvande kun tildels været heldige, og det vil neppe være muligt nogenstunde ganske at udrydde det. Det begunstiges alifor meget af de geografiske Forhold, af Samsundsindreininger og af Malayernes Tænmænde. Søroveren benytter sig af Vindens Remninger paa visse Tider af Aaret. I Maanederne fra Oktober til Januar krydser han i Egnen af Malakastrædet, i de tre næste Maaneder holder han sig roligt i sit Hjem, i Sommeren spærmer han indtil Bugten ved Siam og sydpaa indtil Banca og Billion. I andre Egne iogttages ikke denne Regelmæssighed. Som en Regel gjælder, at europæiske Fartøier under fulde Seil ikke angribes. Piraterne overfalde helst saadanne Fartøier, som ligge for Windstille i Nærheden af Kysten. Det har ikke saa sjelden været Tilfældet, at engelske Fartøier og Fragtbaade ere blivne tagne endog i Nærheden af Singapur. Søroverne søgte de røbe Varer over i andre Fartøier og, forklædte som Kjøbmænd, bragte dem under de engelske Myndigheders Dine paa Markedet, kjøbte Krud og Bly for Pengene og vendte hjem uden at kendes, og uden at Nogen lagde dem Hindringer i veien.

Sir James Brooke har tilføiet dem et haardt Slag paa Nordvestkysten af Borneo. Denne Mand er Kadschah af Sarobak og utvivlsom en af vort Aarhundredes mægteligste Mænd. Han er en bestemt og energisk Karakter, og det gamle Borneoland vilde sikkert have nævnt ham blandt sine Hæroer, dersom han havde levet paa den Tid. De "kristelige Menneskevenner" i Gæterhall i London have jo rigtignok betegnet ham som en blodig Barbar, fordi han har ladet hente flere Hundrede malaviske Sørovere; men det gjør paa ingen Maade Skar i hans store Fortjenester af Søroveriers Udryddelse.

Ogsaa paa Kysterne af det kinesiske Rige vedrører Søroveriet; selv paa Flodstrækningen fra Kanton ned til Malao og Hongkong gaar der neppe en Dag, uden at Piraterne her gjøre Bytte. I det syttende Aarhundrede var det ikke meget langtfra, at en kinesisk Sørover havde bemægtiget sig den store, nu spanske O Luzon, hvorpaa Manila er Hovedstaden; en Anden foidrev senere Hollenderne fra Den Formosa. I Aaret 1808 havde en Mandarin af høj Rang, der var faldet i Unaade, ikke færre end 800 Krigsstibe og henved 70 000 Pærbændede under sin Kommando. Han plyndrede Kysterne, brandskattede overalt og tvang Kjøbmændene til at betale en aarlig Tribut. De Fleste bødmed: sig til at erlægge denne og fik da Friwas for Fragtfartøier; Andre leiede derimod portugisiske Krigsstibe til Bedækning for sine Fartøier. Den kinesiske Regjering blev først då saa nogenlunde igjen Herre over Piraterne, efterat den ved Besikkelse havde forledet en Del af dem til Fransald, venaadet Andre og ansat dem i Keiserens Tjeneste. Resten vedblev at drive Søroveri og blev opmuntrret heril ved Engländernes Erklæring, at de ikke vilde stride ind, saalænge det britiske Flag forblev uanfægtet!

De adspredte Skadter af Piratstibe samlede sig under en driftig Hører Schwan-ang tsai i Bugten ved Hainan og paa de vestlige Kyster af Provindsen Kanton. Nicelongen tilbød denne Sørover, der kommanderede over hundrede Fartøier, i Keiserens Navn Admiralsrang og alle Sørovere en betydelig Sum, naar de vilde træde i Regjeringens Tjeneste. Medens Underhandlingerne herom stode paa, toge de en engelsk Brig fra Singapur, og dermed havde Overbærenheden hos de britiske Myndigheder i Hongkong en Ende. De udsendte et Dampskib, der strax borede rem af Sørovernes Fartøier i Søen. I September og Oktober 1849 løb tre engelske Dampere ud mod Søroverne, blandt hvilke de anrettede frygtelige Dødelæggelser. Det ene Fartøi sank efter det andet; efter en Times Forløb var den hele Skvadre ødelagt, og et Antal af firehundrede Sørovere omkom. Schwan-ang tsai var imidlertid seilet med en Del af sin Flaade til Kysterne ved Tsangking, hvor han overfaldt Keiseren af Anams Undersaatter og afbrændte Kystboerne. Engländerne fulgte efter ham og skød 58 Fartøier i Brand. Piratfødingen stillede sig bort med kun sig Fartøier; alle de andre bleve ødelagte.

Søroveriet i disse Farvande vedrører endnu, og det er ikke sjelden at høre om Overfald paa fredelige Handelsfartøier; men dette kan vel ikke vare længe, og snart vil de søfarende Nationer anstrenge sig for at oprykke dette Onde med Roden.

Fra Sydafrika.

(Af en norsk Missionær.)

I Oktober 1872 døde Zulufættkongen Umpande. Det var en Verdensbegivenhed for Zulufættene, som hidtil have troet, at deres Land var den største Del af Verden og deres Folk det mægtigste Verdensfolk. De vide vel, at der bo Kaffestammer udenfor deres Greaadser; men disse ere ikke saa fuldkomne Mennesker som de selv naturligvis; de ere bare Kaffere eller andet Nonsens. De kjende vistnok ogsaa nogle Hollændere, som ere "Eskjelme med stor Bredde;" men heller ikke disse ere noget stort Folk, og det er kun deres Bøtter, som de have faaet som Medgift i Skabelsen, de have at takke for sin Tilværelse.

Men hvad er det, som stiger saa stort i Vest? Saaledes synes Zulufættene at spørge; men de have dermed sin egen Mening. Der tales meget om et Folk i Vest, som ustandseligt udbreder sig. Zuluerne kunne vanskelig bortjage den Tanke, at maaske dette Folk er dem selv overlegent. "Na, vi skulle snart blive færdige med de smaa Hvidmænd", skrede de unge modige Zulufoldater. "Lad blot Kongen udtale Ordet, og vi gaa løs paa dem. Paa en Dag skulle vi dræbe alle Englænder og Folk paa den ganske Jord". "Staa de ikke op igjen", tænke Nogle, som ere mindre modige, og som have hørt, at Missionærerne taler om en Opstandelse af de Døde. "Ikke saa vore Børn", siige gamle Høvdinge, som erindre Kampen med de hollandske Bønder. "Lader os være forsigtige. Lader os gjøre Englænderne til vore Venner; thi disse umbaybay (Kanonier), som de besidde, ere nogle frygtelige Ting. Naar der skydes med dem, bliver der sliig en Støi, som om Himmel og Jord skulde falde sammen, og Bjergene revne. Vel ere vi det største Folk; vi ere Zuluer; vi ere Mennesker, men lader os her bruge en Vist. Visten er god; den brugte ogsaa vore store Fædre, da de dræbte Hollændernes Konge, Upita (de hollandske Bønders Hvidsmand i 1837, Peter Relief). Lader os forstille os og foregive for disse Englænder, at vi ere deres Venner. Da vil de hjælpe os i en Kamp imod Hollænderne. Men lader os paa den anden Side være paa vor Post mod Englænderne, at heller ikke de saa Bygt med os. Vi kunne jo tale vaklert for Hollænderne og maaske ved deres Hjælp frelses fra vore Venner, Englænderne."

Trangen til at slutte Forbund med en af de europæisk-afrikanske Nationer blev større end tidligere blandt Zuluerne, da den gamle Konge døde. Denne efterlod ved sin Død flere Sønner, som alle synes godt om at være Konge. Prinds Ukefwajo havde det største Parti; til hans Raadighed stode de fleste Spyd; følgelig havde han den største Ret til Thronen. Men han følte sig dog usikker i Sæden. Derfor begjødte snart han og hans Parti at gjøre Kur til Englænderne i Natalkolonien samtidig med deres Sylleri ligesoverfor Hollænderne i den transvaliske Republik. Blandt Ukefwajos Raadgivere er en hvid Mand. En engelsk Herre fra Durban kaldte ham nylig en hvid Kaffer. Vistnok synes hin hvide Mand at have foretrukket Kaffernes Liv for et kristeligt civiliseret Liv (man fortæller, at han er gift med 6 sorte og 1 halohvid Kone), men

han er dog Englænder. Det er vemodigt at erindre, at Manden skal være en Taarsøn, ligesom den gamle Kirkefader Augustin var for sin Omvendelse. Hans Moder siges at have bedet mange Bøtter og sædset mange Taarer for sin vildfarende Søn; men hun blev dog ikke saa lykkelig som den gamle Monika, der fik se sin Søn staaende, hvor hun selv stod, før hun døde.

Prinds Ukefwajo troede at kunne opnaa Alt, hvad han ønskede i Natal ved odenomtalte Englænderes Hjælp. Da den gamle Konge allerede havde ligget flere Dage i Graven, sendtes et Gesandtskab til Styrelsen i Natal for at berette, at Kong Umpande var syg. Sendebudet skulde fortælle Guvernøren, at H. Maj. havde kun en Søn, Ukefwajo, og denne ene Søn skulde arve Land og Rige efter ham. Gesandtskabet fandt imidlertid, at Guvernøren ikke var saa vidende om Forholdene i Zululandet. Kong Umpandes Død var oberalt en bekendt Sag. Nu vare gode Raad dyre. Gesandtskabet havde løbet med Limstangen. Desuden var det røbet for Styrelsen, at Zuluerne kunde lye. Snad var det dog for en dristig Fugl, som var fløjet til Natal med Historien om Kongens Død. Denne Fugl maatte fanges, det koste, hvad det vilde. Enhver lugtede med sin Næse, hin Englænder vel ogsaa med sin. Den Sidste havde en vis Uvillie imod Missionærerne, især imod de norske, som ikke alene vare ubehagelige Missionærer, men ogsaa Nordmænd; de hørte ikke engang til hans store Nation. Hvo der var den bedste Udlugter, det ved jeg ikke; men Resultatet af al denne Lugtning kjender jeg. Majestætsforbryderen fandt man at være en norsk Missionær, som boede nær den afdøde Konges Gaard.

En Dag, da Prinds Ukefwajo sad i sin skumle Slette, og Høvdinge og Tjenere sad omkring ham, var han i nafladelig slet Humør. En Bredesky havde lagt sig over hans Tinding. Han begyndte omtrent saaledes: "Jeg er dræbt." Hvert af disse Ord udtaltes i en Tone, der passede saa vel for den brede Cneherster. "Ja Fader, du er dræbt!", svarede de kribende Høvdinge og Tjenere. Prindsen vedblev: "Jeg er ikke mere til." "Ja Fader du er ikke mere til", gjentog Høvdingerne. Og nu forfattedes Samtalen mellem Prinds og Høvdinge. Ophidselsen blev større og større. Hyrsten og hans Ministre, Hofembedsmænd osv. vare fuldkomment enige og samtalede omtrent paa følgende Maade: "Jeg er dræbt af Lærerne." "Ja Fader, hvor du taler Visdom, du er dræbt af Lærerne." "Lærerne have dræbt mig ved at sladre i Natal." "Ja Fader, hvor du taler Sandhed, bare Sandhed; de have sladret i Natal." "Lærerne maa jages bort." "Ja Fader, hvor du er vis, hvor du er stor; Lærerne maa jages bort." "Lærerne ere unyttige; de give mig ikke Geværer." "Ja Fader, de ere unyttige; de give ikke Geværer." "Lærerne fordærve Landet; de ombende mine Folk." "O store vise Fader! de fordærve Landet; du har ikke mere noget Land; dit Land, dine Fædres Land er fordærvet af Lærerne." Og disse Omvendte ere til ingen Nytte; de ere meget slette." "Ja Fader, hvor de ere unyttige, hvor de ere slette!" Vi ere Zuluer, vi have vor egen Oprindelse og vore egne Stikke." "Ja Fader, du er et stort Udyr! hvor du dog er vis! vi have vor egen Oprindelse." "Vi ere Mennesker;

vi stables med Spyd; Gud fjerde vi ikke; Lærerne maa gaa bort". "Ja Fader, vi stables med Spyd; hvorledes skulde vi fjerne Gud? Lærerne maa gaa bort." "De engelske kunne være igjen; de ere nok." "Ja Fader, de engelske kunne være igjen; de ere nok". "De give mig Geværer". "Ja Fader, de give dig Geværer." Umhandi (Ostebro) kan være igjen; han er god." "Ja Fader, Umhandi kan være igjen; han er god." Han gaar paa Guds Vej; lad dem være." "Nielland kan maasse være." "De Andre maa gaa." "Ja Fader, hvorfor skulde de være? de maa gaa!"

En norsk Missionær, som besøgte Prinsen, fik først høre, at nu skulde alle Lærerne udvises af hans Land. Hs. kgl. Høihed var dog saa naadig, at han vilde udplukke Nogle, som han for sin egen Fordels Skyld vilde beholde. Den Første, som maatte forlade Landet, var Pastor Leisegang, der skulde have skrevet Brev til Styrelsen i Natal. Siden skulde Turen komme til de Andre. Biskop Schreuder tilligemed nogle af de øvrige Missionærer maatte begive sig til Prinsen for at høre om denne Sags Sammenhæng. Uheldigt var det for Ukefwajo, at Biskopen tog Sagen paa en ganske anden Maade, end han maatte have tænkt. Biskopen takkede Prinsen, fordi denne havde underrettet Missionærerne om Sagen; fordi han havde fortalt, at der af en af Missionærerne var skrevet et Brev, som mod Landslov meldte Kongens Død; fordi han havde udpeget Leisegang som den Skyldige, og fordi han havde nævnt Styrelsen i Natal som Brevets Modtager. Nu var Wei'en ryddet og grei. Brevet skulde frem for Dagen, hvis det var i Natal, hos Styrelsen eller andetsteds. Der skulde strax anstilles Undersøgelser paa den Vej, som Prinsen selv havde vist Missionærerne. Men Hs. kgl. Høihed maatte ikke blive bange, om Undersøgelsen ledede til det Resultat, at Guvernøren sendte et Bud, som bevidnede den Anklagedes Uskyldighed.

Snart begyndte Aviserne i Natalkolonien at berette om en Kamp mellem de norske Missionærer og Prins Ukefwajo. Krigsaaarsagen angaves saa forskjelligt; man var heller ikke enig om Krigens Gang, ligesaa lidt som der herskede en Anskuelse om dens mulige Udfald. En skrev, at Biskop Schreuder havde gjort Prinsen alvorlige Forestillinger i Anledning af den Sidstes barbariske Myrderier blandt sine Underaatter. Derfor var Prinsen bleven vred, hed det. En Anden fortalte, at Prinsen havde spyttet "one of Mr. Schreoders clergy" i Ansigtet, hvorfor Biskopen var bleven rigtig fortørnet og havde sagt Prinsen, at dersom denne for frem paa sig Maade, saa maatte Venkabet mellem dem ophøre. Men endelig fremstod En, som var visere end alle de Andre. Han kunde ophjse "the nataliens" om, at de norske Missionærer vare beskylde for at have berettet om Kong Umpandes Død. I Anledning af denne Beskyldning reiste Biskop Schreuder og et Par af hans Præster omkring i Kolonien. Og saaledes forholdt det sig. Undersøgelsen førte imidlertid ikke til det for Prinsen ønskelige Resultat.

Prindsen havde imidlertid vist sig fra en meget usfordelagtig Side, og af hans Raad kunde man ikke vente sig noget Godt. Nogle af de norske Missionærer havde allerede begyndt at se sig om efter Hjælp mod Uretfærdigheden,

og Natals Styrelse var ikke utilbøielig til at yde saadan Hjælp, sagde man. Andre af Missionærerne havde ingen Tillid til Styrelsen. Denne, troede de, vilde neppe gjøre Noget for Missionærernes Sag, uden selv at høste den største Fordel. Og selv bortset derfra, var det rigtigt at lade Sværdet drages af Skeden for Kristi Sag? Petrus havde engang gjort det, men han maatte stifte Sværdet i Skeden igjen. De, som kalde sig Petri Efterfølgere, have ofte gjort det; men deres Kirke har vist ikke høstet nogen sand Fordel af eller Nos for den Slags Færd. Men kunde ikke Natals Styrelse gjøre Noget, uden at den greb Sværdet, spørger man. Hvad kunde den gjøre uden i det Mindste at holde det beredt, holde det saa langt frem, at Zuluerne kunde se det? Det er et andet Spørgsmaal. Og hvis Zuluerne ikke bleve bange ved bare at se Sværdet, hvad saa? Det var altsaa en tvivlsom Sag, hvorvidt Missionærerne kunde benytte sig af en verdslig Arms Beskyttelse mod Ukefwajos Vold. Dog under saadanne Omstændigheder griber undertiden en usynlig Haand Styrelsen.

Nogen Tid efter Konflikten med de norske Missionærer blev Ukefwajo ved Biskop Schreuder, som Prindsen rigtig nok halvveit havde truet med at ville udvise af Landet, velvilligt underrettet om, at der traf politiske Uveirskter op mod ham fra Natalanten. Prindsen takkede for Underretningen og kaldte Biskopen en Mand. Snart saa man paa Gaderne i Petermaritsburg, Sædet for Natals Regjering, et Par Zuluhøvdinge slentre frem og tilbage. De vare ilde tilmode. Og det slette Humør skrev sig ikke blot fra de besværlige Dager, som de i den civiliserede Stad maatte trække paa. Noget værre var hændt dem. De kunde ikke saa Audiens hos Guvernøren. Hs. Excellence vilde ikke mere forhandle Noget med Zuluerne. Var dette Missionærernes Skyld? Nei, det var det dog ikke. Guvernøren havde forstaaet Zuluernes tvehydige Politikk. Det var ikke skult for ham, at Ukefwajo beilede til de hollandske Bønders Gunst og bad dem indsatte ham til Konge over Zulunationen, medens han søgte at blive anerkjendt og indsat af Engländerne og bad disse om Beskyttelse imod hine hollandske Bønder. Derfor fandt Zuluhøvdingerne alle Døre lukkede; de maatte gaa hjem med usorrettet Sag.

Prinds Ukefwajo var nu i en stor Forlegenhed. Han frygtede baade fjernt- og nærboende, baade hvide og sorte Fiender; ja maasse frygtede han ogsaa sin egen Slugge. Han sov ikke om Natten, fortalte man. Hans Førsteminister, til hvem han havde sat et stort Haab, kunde Intet udrette. Ukefwajo fandt imidlertid en Udvei. Der skulde sendes et Bud til Guvernøren, som skulde sige: "Zulunationen kan ikke være ansvarlig for, hvad Kongens Kylling har gjort. Kongens Barn, hans lille Kylling, har syndet, men ikke Zulufolket." Men der var et andet Spørgsmaal, som maatte besvares. Hvo skulde oplukke Guvernørens Dør, saa at Gesandtskabet kunde komme ind. Døren var jo aldeles laaset. Og Gesandtskabet kunde dog ikke staa ude paa Gaden og raabe ind til Guvernøren, at Kongens Kylling havde syndet. Ukefwajo besejrede ogsaa denne Vanskelighed. Da han havde undersøgt sine Sukommelses-Smuthuller, erindrede han, at Uhanise (Biskop Schreuder) tidligere havde gjort baade ham og Zulunationen ikke uønskelige Tjenester. Skulde ikke han kunne oplukke Guver-

nerens Dør, som saa haardnakket trodsede hans Førsteministers Dirigter? Hel havde Prindsen nemlig vist en Slags Tilbøjelighed til at ville drive Biskopen ud af Landet; men nu var Prindsen selv i Fare, og det var noget ganske Andet. Efter Anmodning vadede Biskopen Prindsen den Hjælp, han kunde. Det gik godt. Gubernørens Dør aabnedes. Forhandlinger begyndte, og disses endelige Resultat blev, at Mr. Shepstone, Sekretær for de Indsødtes Affærer i Natal som britisk Ambassadør, ledsaget af en Eskorte, skulde komme ind i Zululand og indsele Prindses Udforsvare til Zululand, samt give Landet nye Love. Da nu er jeg endelig i min Beretning kommen til det, hvorom jeg oprindelig tænkte at ville fortælle. Mine Meddelelser ville herefter dreie sig om Mr. Shepstones Rejse i Zululand og hans Indsættelse af Zuluernes nye Konge.

MANDAG den 11te August 1873 nærmede Mr. Shepstone med Eskorte sig den norske Missionsstation Effjowe. Foruden Hs. Højæderlighed Biskop Schreuder havde ogsaa andre Missionærer ventet der i flere Dage. Det maa her være tilladt at indskøde nogle Bemærkninger om Effjowe. Denne Station er meget smukt beliggende, omgivet af flere græsbevoksede Stæder, der ere gennemkrydsede af smaa albidbranne Skovpartier, og Stedet besidder en fortreffelig Udsigt i alle Retninger. Stationens herste Bygd er dog den lille pene Kirke. Selv et Vidnesbyrd om de norske Kristnes Kjærlighed til Zululandet staar den der, og pegende med sit Taarn mod Himmelen, vidner den om den Gud, som elsker det med en endnu stærkere Kjærlighed. Er man her en Søndag, kan man deltage i en Gudstjeneste, som med Udtagelse af Sproget i Et og Alt ligner vor norske. Ikke langt fra Kirken se vi Pastor Drebros Vaaringshus. Foran dette er anbragt en prægtig Have, hvis høje Blaaquamintræer kunne jecs fra fjerne Steder. I Haven er plantet mange Apelsin-, Citron- og Kaffe træer, Bananpalmer og Ananas. Blomster savnes heller ikke. Dette var Præstegaarden. I nogen Afstand fra denne, hinsides en liden Bæk og Skov kunne vi endvidere se Missionskollektorer Kyllingsbøds Hus og Have. Daa de indfødre Kristne, som bygge i Stationens umiddelbare Nærhed, anlægge til dels smaa Haver, hvor de plante Appelsintræer og Bananpalmer osv. En saadan Station ligner en liden By i Sammenligning med Zululandets folketomme Land, og alle Gaarde forrejen. De indfødre Kristne ere fladte, de arbeide i Haverne, lægge Mursten, høre Drevogne, handle, kortsagt, der er en ganske anden Livsbevæelse end ude i Hedningernes Gaarde, hvor man kan høre Konernes Trætte, Børnernes Skrig, de doove Unggutters monotone Sang og Kvægets Brølen. Da Effjowestationen ligger meget nær Vognveien til Natalkolonien, reise hyppigt Fremmede, dels Missionærer, dels Handelsmænd, forbi, og derfor hade de derværende Kristne hast ikke liden Anledning til Fortjeneste. — Den 11te August var der mere festligt end hedvanligt; thi et stort, smukt norsk Flaag, som tilhørte Biskop Schreuder, vailede paa Ballen i Nærheden af Kirken. Det er en ganske elendommelig Følelse, som gennemkrydses et norsk Hjerte ved Synet af dette Symbol paa vor Fædrelands Frihed og Selvstændighed, naar man befinder sig i et fremmed Land. Disse velbekendte, fjære Farver behøve blot at vise

sig, og saa erindrer man med Glæde, at vor Norge ikke længere er en Vælske for danske Christianer og Frederiker. Gud har givet dens Ror i Hænderne paa de Søner, som det fortræ i sit Skjød. Maatte blot Stormændene altid lade sig underøise af den store Overstormand, der styrer Alting saa vel, saa at de ikke sætte dette flere Skib paa en eller anden spuit Klippe.

Den Eftermiddagen nævnte Dag kunde vi fra en Høi ved Effjowestationen se den engelske Ambassadørs hele Eskorte, som bestod af 16 Drevogne, 100 Mand Frivillige (volunteers) tilhest og 2 Kæstjoner med 25 Artillerister. Desuden var der et liden Musikkor, Vogn drivere og omtrent 150 Kaffere fra Natal. Vel en opover til Effjowe er meget kaffet. En af Kanonerne, som bleve trukne efter Drevogne, sælede der, hvorfor Artilleristerne siden bleve meget ivrige til at holde fast paa dem. Mr. Shepstone naaede ikke frem til Effjowe den Dag. Den følgende Morgen indfandt han sig alligevel 6 andre Herrer, som Engländerne kaldte hans Stab. Denne hans Generalstab bestod af Major Durnford, tgl. Ingeniør-Kaptein Boyes af 75de Regiment, Voimant Clark, tgl. Artillerist, Dr. yale, Mr. Caro, norsk Konsul. En tysk Handelsmand, Mr. Behrens, fulgte ogsaa med. Foruden disse Herrer var ogsaa en af de Frivilliges Officerer tilstede paa Stationen, hvor de havde Kæstj. Derpaa havde Biskop Schreuder en længere Samtale med Ambassadøren, som omtrent kl. 12 forlod Stationen med sin Stab og indfemede Eskorten, der imidlertid var reist forbi.

Den 13de August forlode de norske Missionærer Effjowe, og de naaede Mr. Shepstone nær Missionær Samuelsens Station, som kaldes St. Paul. Hr. Samuelsen har været Nordmand, men er bleven Engländer. I 1853 udsendtes han fra Norge som Missionsassistent. Senere traadte han ud af det norske Missionssekkels Tjeneste og sluttede sig til Biskop Colenso, som dengang udfastede 10 Garn i Sydafrika. Ved det ene østede han at fiske Missionærer for den engelske Høistærk og sin egen Mission, og det var bundet af guldne Løfter om en trinvis Ophøielse paa den engelske Kretses Trappe. Det andet udfatte han for de Koffere, som vare omvendte ved andre Selskabers Missionærer, og det bestod af Skjorter og Hæfter med røde Bænd. Biskop Colensos Mission gik først i Stykker, og det Sælede spredtes. Hr. Samuelsen maatte nok ogsaa gennemgaa mange Sjensvordigheder, indtil han endelig ved Metropolitanbiskopens Hjælp fik en mere selvstændig Dairent 4 Mil fra St. Paul deler Vognveien sig et Stykke i tre saadanne, som alle have en eller anden Feil. Den ene er for lang, den anden for smal, den tredje for bred. Hr. Samuelsen havde anbefalet Mr. Shepstone sin Veil, og det var den bløde. De norske Missionærer, som ere vante til at klare i Bjergene, toge den steile. Gesandten selv, som paa Samuelsens Anbefaling havde valgt den bløde Veil, blev staaende fast i Solen, medens de Fragivogne, som bleve hørte ad den steile, kom vel frem. Da hed det blandt Engländerne, at Samuelsens Veil ikke var orthodog nok. — Den 14de August var der staaet Veir omtrent en norsk Mil fra den engelske Missionær Robertsons Station, Kwamawasa. (Fortælltes.)

Verdensbladet "Times".

Følge en i Marts 1867 af en amerikansk Forfatter offentliggjort Beskrivelse ere ti Mand beskæftigede med at gjøre Bladerne i Stand til Trykmaskinerne; disse Blader ere i stadig Brug fra Kloften 8 om Aftenen til 6 om Morgenen, bortset fra, at de i Løbet af Dagen desuden benyttes til "anden Udgave". — 16 Husbødere og Ingeniører ndføre Tjenesten ved Kjedlerne og Maskinerne, 6 Personer ere beskæftigede med at reise Papiret til før Trykningen, 90 Personer arbejde ved Maskinerne og 7 overbringe Aviserne, efterat Trykningen er færdig, til Avisagenterne. I det hele maa de i Times' Lokale under den ene eller den anden Form anvende Arbejdskræfter anslaaes til 100.

Begret af det Papir, som Times forbruger i Løbet af en Uge, anslaaes til 70 Tons, hvorved der maa toges Hensyn til Times-Papirets ualmindelige Størrelse; Massen af Svarte anslaaes til 2 Tons. Det er forovrigt vel muligt, at der i disse Angivelser, som stamme fra amerikanske Kilder, gjør sig noget vilkaarligt Overlag gjeldende. I Marts 1834 indrettede Times et System af Cyrens Trykke, der blev ført igjennem uden noget som helst Hensyn til Omkostningerne, hvorved der opnaaedes, at vigtige Efterretninger fra alle Dele af Værdet kom i Bladet med den størst mulige Hurtighed. Da den afbrød Lord Durhams paa denne Tid var bleven indbudt til et stort offentlig Maaltid i Glasgow og alle Mennesker med uhyre Spænding ventede paa hans Tale, sendte Times is af sine bedste Korrespondenter til Glasgow, og idet der paa hele Strækningen mellem Glasgow og London — 400 engelske Mile — var bestilt Forsvand paa alle Stationer, opnaaedes det, at Lord Durhams Tale kom ordret i Times en Dag tidligere, end det ellers vilde have været muligt. Omkostningerne løb op til 200 Pd. Sterl., men de opveedes rigelig ved Resultatet, der indbragte Bladet stor Anerkjendelse. Haand i Haand med denne Beskrivelse efter at skaffe Bladet de hurtigste og bedste Efterretninger fra Indlandet gif ogsaa en Stræben efter paa den raskeste og vaaledigste Maade at skaffe sig Underretning om Alt, hvad der påstredes i Udlandet, og som der kunde være af Interesse at vide. I alle Europas større Byer blev der holdt Korrespondenter, som kunde raade over hvilken som helst Sag, naar det gjaldt om at skaffe en rigtig vigtig Efterretning. Af disse vigtige Efterretninger, som skides en Korrespondents Opmærksomhed, er der en, som er uforglemmelig for Handelsverdenen, fordi den berørte dens Interesser saa stærkt.

Det var den i Marts 1840 stedfunde Afsløring af en attentatet storartet Svindel, som Mr. O'Neill, Times's da-værende Pariserkorrespondent, var kommen paa Spor efter. Paa en eller anden Maade havde han faaet Nys om en Plan, der var udfæstet af et større Antal Bedragerer og Svindlere. Falske Kreditbreve, underkrevne med Firmavnnet Glyn Hallifax & Komp. i Lombard Street, London, skulde samtidig præsenteres for alle større Bankforretninger paa Fjotlandet. Det samlede Beløb, som skulde indvindes ved disse Bedragerer, blev den Gang angivet til ikke mindre end flere hundrede tusinde Pund Sterling. Efterat

Times's Pariserkorrespondent havde opdaaget de første Spor af denne Plan, sporede han ingen Omkostninger for at komme til Bunds i Sagen. Hans Efterforskninger blev for saavidt frønde med Held, som det lykkedes ham at komme efter Raadene paa Svedanstalterne. Inderligere Oplysninger kom frem gjennem Forhørene over en af de underordnede Agenter, der tilfældigvis var bleven arresteret i Antwerpen. Den 26de Mai forte Times, som indtil da havde taget sig fuldsommen Taushed, et stort Slag, idet Bladet bekendtgjorde alt, hvad det havde bragt i Erfaring i en Artikel, som havde til Overskrift: "Overordentlig og storartet Forsøg paa Bedrageri paa Fjotlandet". En af de i Artikelen nævnte Personer ved Navn Bogle anlagde da Injuriesøgemaal imod Times, fordi hans Navn havde været anført paa Listen over de Sammenhængende. Sagen blev det følgende Aar behandlet for Retten. Imidlertid havde Times opbuddt alt for at skaffe sig yderligere Bevismidler og i den Anledning, efter hvad der sagdes, ofret en Sum af 5000 Pd. Sterl. Bladet søgte dog paa Grund af en formel Feil ikke blive ganske fri af Sagen, men i moralsk Henseende afgjorde de Udsagnene Sagen aldeles afgjort til Fordel for det. Den almindelige Anerkjendelse, som Times havde erhvervet sig ved denne Leilighed, blev stadfæstet der-ved, at det fik fremlagdes en Subskriptionsliste for at dekke Gierne for de Omkostninger, Sagen havde ført med sig. I Løbet af kort Tid blev den betydelige Sum 2500 Pd. Sterling tegnet. Men Bladets Gier vægrede sig ved at modtage Summen eller nogen Del af den. Ifølgelig at tjene som Stadsrådsholdelig blev Pengene derfor bestemte til to andre Formaal: paa den ene Side til Anskaffelse af to Mindetaler, af hvilke den ene skulde opbevares i Times' Kontor, den anden i Borggården; og paa den anden Side til Uprettelsen af to Vikter-Stipendier for Uetv fra Londoner City-Skolen og Kristus-Hospitalet, der vilde være Universiteterne i Oxford eller Cambridge. Disse Stipendier traadte allerede det følgende Aar — 1842 — i Udførelse.

Paa en lignende uafhængig som ubestemt Maade optraadte Times under den store Berthansomlægelses-Maat i Marts 1845. Alle Aviser vare dengang overkommende med Bekendtgjorelser fra Kompagnierne, og hvilke ingen kunde mindre end 14 til 15 pCt., men mange et endnu langt større Udbytte i Udbytte. Det var knapt nok, at Morgenbladene dengang havde Vaade til at afvikle de mange Indbødelse, der fulgte Slag i Slag og som med den mest storartede Udørlighed overvågede de mest glimrende Fremudsforretninger. Kammeret for Times' Aarsend Bart af disse Bekendtgjorelser. Til trods for de overordentlige Indtægter og den dermed forbundne egne Interesse og Fordel ved Svindelen blev Times dog ikke et eneste Døgn træt af at advarer mod de forderkelige Følger, som denne Overpekulation med Udvendighed maatte have, idet den formodentlig med et eneste Slag vilde rulle igjøre Formuerne for mange Tusinder af Middelklassen. Det er betydeligt, hvorledes Sammenhængningen af saamange paa usikre Grundlag opførte Luftkasteller kom med en Snelvines Pludselighed og nimodpaaligt Kraft, hvorledes Tusinder af Familier, der hidtil havde levet i en beskedet Tilstand, men haabte at opnaa en endnu større, pindselig

bleve bragte til Tiggerstaven. Times havde den Tilfredsstillelse, at det ikke engang ved Tausshed, end lige ved Opmuntringer, saaledes som Tilfældet havde været med nogle andre Blade, havde bidraget til denne store sociale Ulykke.

Bekjendtgjorelses-Afdelingen i Times er ialmindelig overvældende ved sin Stofmængde. Undertiden opnaar Antallet af Bekjendtgjorelser og Bladets som Følge derved fremfaldte overordentlige Udvidelse en ganske uhyre Udstrækning. Det er aldeles intet usædvanligt at finde 2500 til 3000 Bekjendtgjorelser i en Udgave af Times. Men leilighedsvis overskrides dette Tal betydelig; ved en enkelt Leilighed, den 24de Juni 1861, fandt Bladet sig bevæget til at ofre nogle særlige Ord til den Omstændighed, at det paa hin Dag udkom i en endnu mere omfangsrig Udgave end nogenstunde. "Vor Udgave for idag", heder det, "bestaar af 24 Sider; den store Tilstrømning af Bekjendtgjorelser har nødt os til at føie et Tillægssark til vor allerede i Forveien omfangsrige Størrelse. For 50 Aar siden beløb Gjennemsnitsantallet af Bekjendtgjorelser i dette Blad sig til 150, idag staar der i disse Liniers Plads ikke mindre end 4000 Bekjendtgjorelser, som bekjendtgjør Samfundets Fornødenheder over Rigets hele Længde og Bredde."

Da det ledende Blad tillige er et fortræffeligt Avertissementsblad, benyttes det naturligvis med Forskjærlighed selv til de mest omfangsrige Inserater. Mellem disse vakte et, der var indrykket i Aaret 1856, saavel paa Grund af sin Længde som af sit Indhold, særlig Opmærksomhed. Det bedækkede nemlig en hel Side i Times og indeholdt Meddelelser om de Skridt, som dengang vare blevne gjort af de mest ansete Forretningshuse og Bankierfirmaer for at forhindre Uddeling af Breve om Søndagen i Provinserne, en Foranstaltning, der allerede var gennemført i Hovedstaden. Inseratet kostede 108 Pd. Sterl.; efter den nugsældende Pris med 22 Pd. Sterl. pr. Spalte vilde Prisen have været 132 Pund Sterl. Et endnu større Avertissement blev indrykket nogen Tid efter. Det indeholdt Præsten Daniel Wilsons Svar paa et af Archidokonen Thomas mod det britiske og udenlandske Bibelselskab rettet Angreb. Svaret, der betragtedes som særdeles velkrevet, blev offentliggjort i sin Helhed. Det bedækkede over to af Times Sider og kostede Selskabet omtr. 250 Pd. Sterl. Anomstunder høre forøvrigt Avertissementer, der indtage en hel Side, ikke mere til de store Sjældenheder; Inserater fra de store Boghandlerfirmaer, Mr. Murray og andre, naa hyppig en saadan Udstrækning.

Prisen paa Avertissementer i Times er i Løbet af de sidste 50 Aar steget omtr. 75 pCt., da der for en Spalte nu, som anført, i Regelen bliver beregnet med 22 Pund Sterl. Avertissementer fra offentlige Selskaber, Kompagnier osv. komme dog i Regelen til at staa henved 25 pCt. højere, omtrent i 30 Pd. pr. Spalte. For Døds-, Fødsels- og Bryllupsanmeldelser, som de andre Blade i Regelen optage gratis, beregner Times sig idetmindste 6 Shillings. Bladets Indtægter ad denne Vej er ugentlig 5040 Pd. Sterl. og aarlig omtr. 260,000 Pd. Sterl.

At Times Indkomster, som holdes hemmelig paa det strengeste, ere meget betydelige, behøver egentlig slet ikke at bemærkes. Imidlertid opstiller Times selv i Aaret 1852 engang i en ledende Artikel den Paastand, at dets Ind-

tægter vare omtrent ligesaa store som et middelfort thids Hertugdømmes. Ved en anden Leilighed opstillede Times en Beregning, hvorefter det fremgik, at Salget af Bladet ikke kunde affaste nogen Fordel, da de Summer, som kom ind ad denne Vej, neppe vare tilstrækkelige til at dække Produktionsomkostninger. Bladets Overskud beror altsaa udelukkende paa Avertissementerne; dette kan ogsaa være rigtigt, trods den Omstændighed, at Affætningen af Times især ved overordentlige Leiligheder undertiden naar en uhyre Høide. Beretningen om Hertugen af Wellingtons Ligbegjængelse nødvendiggjorde et dobbelt saa stort Oplag som sædvanlig, idet Bladet blev solgt i 70,000 Exemplarer. Den samme Størrelse naaede Oplaget under Krimkrigen, medens Oplaget forinden denne kun havde været 51,640 Exemplarer. Den Gang blev Times hyppig udgivet i tredobbelte Ark; hver Gang der havde staet et stort Slag, steg Prisen mangen Gang til en halv Guinee for et enkelt Nummer. Ved Aabningen af den internationale Udstilling i Aaret 1872 affatte Times 88,000 Exemplarer. Ved Prinds Alberts Død i December 1861 91,000, ved Prindsesse Alexandras Indtog i London 1863 98,000, Prindsessens Bryllup med Prinsessen af Wales 110,000 Exemplarer. Den regelmæssige Affætning af Times har siden 1834 været i en uafbrudt betydelig Stigning. I Aaret 1834 var Affætningen endnu kun 10,000 Exemplarer, 1844 allerede 23,000, 1854 51,648, 1860 over 50,000, nu anslaaes den til 70,000. Derimod var Oplaget af de øvrige Morgenblade, med Undtagelse af Morning Advertiser, de første fire Aar efter 1850 i bestandig Fælden. I Aaret 1854 var Oplaget af Morning Advertiser 7,668, af Morning Herald 3,712, af Morning Chronicle 2,800, af Morning Post 2,767, af Daily News 4,160.

Navnene paa Hovedmedarbejderne ved Times ere fuldstændig ubekjendte ikke alene for den store Mængde, men ogsaa for dem, der staa i Forretnings- eller anden Forbindelse med Bladet. Times vaager med skynsig Iver over Bevarelsen af denne Hemmelighed; ingen Medarbejder kunde forsynde sig værre eller i det Mindste vække et mere forargeligt Anstød mod det ledende Blads anerkjendte Forretningssystem, end hvis han, efter tilfældigvis at være kommen efter dem, der skrive de ledende Artikler, vilde røbe disse. Maaffe beror en Del af den overordentlige Anseelse, som er eiendommelig for Times's Udtalelser, for en Del herpaa. Thi det er aldeles utvivlsomt, at Artiklerne i det ledende Blad udøve en vis energisk Indflydelse, som de vilde savne, hvis de vare komne frem paa et andet Sted. Dengang, Mr. Baldwin ciede Morning Herald, gjorde han sig den største Umage for at faa Navnene paa Hovedmedarbejderne ved Times at vide; det lykkedes ham ogsaa flere Gange ved betydelige Penges ofre at erhverve nogle af dem for Morning Herald. Men Resultatet svarede paa ingen Maade til hans Forventninger; thi de samme Artikler, som maaffe vilde have vakt Væbtheds i Times, gjorde ingen Virkning, da de stod i Morning Herald. Ogsaa er denne Anseelse temmelig naahængig af Bladets Udbredelse, der jo forlængst er overskøiet af Skillingsbladene, den er meget mere en Følge af hele den Stilling og store Anseelse, som det i Spidsen for Hovedstadsbladene staaende Blad i over 40 Aar har vidst at sikre sig. Nogle

af Medarbejdernes Navne trænge dog nu og da ud til Folket. Om Mr. Diesraeli er det saaledes bekendt, at han for et kvart Aarhundrede siden under Mærket "Nunymede" skrev en Række Artikler, som vakte stor Interesse.

Af de Morgenblade, som vare i Live paa den Tid, da Times blev grundet, 1788, existerer der kun et eneste, nemlig Morning Post. Af de Morgenblade, som senere ere blevne grundede, alle i Haabet om en glimrende Udvikling og et uhyre langt Liv, existerer der endnu kun tre, nemlig Morning Advertiser, Daily News og Daily Telegraph.

Bambusrøret og dets Anvendelse.

(Af F. Zäger.)

Jo længere man opholder sig i de østasiatiske Lande, desto mere stiger Forbauselsen over den nyttige og mangfoldige Anvendelse af forskellige Planter, blandt hvilke Kokospalmen og Bambusrøret vel tilkomme den første Plads. Af Bambus bygges Savaneeren sit Hus, alle hans Møbler bestaa af Bambus; i et Bambusrør, der vel forskuler derved, ligger han paa Rejsten sin Nis ved en Bambusild, hvis han maafe ikke foretrækker at luge deri unge Bambusskud, der afgive en meget smagfuld Ret Grønsgager.

Ofte bestaar hele Huset af Bambus; Væggene ere af fladpressede, flettede Straa; Tagene tækkes sædvanligt med Palmblade eller Gæs, men ogsaa med Bambuspaaner, der lægges paa som Teglsten. Nogle med Vand fyldte, fra Tagmøningen parvis nedhængende store Kummer udgjøre et Slukningsapparat, der altid er ved Haanden. Væder, Løver, Stalde, næsten alle Agerdyrkningsredskaber, saavel som Høget om Gaarden bestaa af Bambus.

I en Straaviss af Bambus, der lodret er ophængt under Loftet, og i den ene Ende er forsynet med et Hul, bygge de braadløse Bier sine Celler, der forjætte Savaneeren med Vøj til Færdningen af hans Salong (en Art Overkædning). Det sirlige Høgn, som omgiver en liden Landsby, Portene ved begge Enden med ophoiede Bænke, hvor Bagterne sidde, Alt er af Bambus. Ved Siden af disse Bænke hænge flere Exemplarer af et ciendommeligt Instrument, hvormed Tyve og andre Forbrydere fanges. Det bestaar af to armtykke Bunder af den torneede Bambus's tynde Sidegrene, der gaffelformigt ere besæftede til en Stang og tjene til at gribe den Forsulgte om Halsen.

I mange malayiske Lande, hvor Floden er den eneste Vej gjennem den tætte Skov, hæver sig ved Bredderne og navnlig ved de dnydede Rundinger Grupper af Hytter paa Pæle. Som ved de gamle Pælebygninger ere de oftere forbundne med hinanden ved et fælles Galleri. Naar ikke Palmestammer ere anvendte til Stolper, bestaar Alt af Bambus. Intetsfæds viser sig mere tydeligt Besvemmeligheden ved Tropebeboernes Liv end i slike Kolonier.

Størstedelen af den af flere Hundredetusinde Sjæle bestaaende Befolkning i Kongeriget Siam's Hovedstad lever i Huse, der svømme paa Bambusflaader og som i milelange Rækker ere fassgjorte paa begge Sider af Floden og Kanalerne. Synes En ikke om sit Nabostab, saa svømmer han med Ebber eller Floden nedad eller opad Strømmen.

For alle Arter af Spærreværk, Træværk, Stafitter, Kammer og Stolper er Bambusrøret uovertræffeligt; foruden den almindelige Stige faar man af det en mindre bekvem, men let transportabel ved kun at hugge Huller ind i Røret. Den leverer ligesaa vel de herlige Bure til de smaa Sangfugle eller Pragttræbister som ogsaa de store, i hvilke ved Festsigheder Ligre og Bøffeler kæmpe sammen. Skal der i Hongkong opføres et stort Stenhus, saa bygges først af Bambus en i de ydre Omrids ligesaa stor Bygning og tækkes med Bambus- eller Palmblade, under hvis beskyttende Tag da Arbejdet hurtigt gaar for sig uhindret af Regn eller Solhede. I hele Kina existerer der, som jeg tror, ingen Theatre af Sten; selv det store Theater i Kanton, der rummer en stor Tilskuermængde, er udelukkende opført af Bambus.

Allehaande Husgeraad, Stole, Borde, Bæverstole, Senge ere af Bambus; de lange krusede affrabede Spanner tjene til Høld for Synder; kjeligere og mere elastiske Bunder faar man, idet man spænder en fin Bambus- eller Kottingsmaatic over to i sine Middelpunkter ved Enderne af en Stav besæftede Skiver. Ikke alene de fattiges Hytter ere møblerede med Bambus, men ogsaa i den Riges Bolig gjenfinder man den i Form af bekvemme Sovestole og i allehaande sirlige Medtøber. Foran Verandaen hænge Persienner af tynde ved Silketraade til hinanden knyttede Pinde, der vel tillade Luftten at strømme igjennem, men, navnlig naar de ere mørkegrønne, paa en behagelig Maade dæmpe Lyset. Der finder man de sirligste Kurve af Bambusbaast og de kunstigst udstaarne Vægere. De lakerte Bambusbaaster fra Birma ere berømte, og i Palembang overtrækker man Kurve af tynde Bambuspaaner med et Lak, der er saa elastisk, at man kan bvide Kurven paa alle Maader uden at Lakket springer af.

En Spaan af fileformigt Løvsait, hvis skarpe Kant dannes af det ydre lifelrige Lag paa Røret, giver en skarp Kniv. Denne anvendes endog til kirurgiske Operationer. Men det ydre Lag leverer ikke alene en skarp Kniv, men ogsaa en ypperlig Slibesten for Staal- og Jernklove.

I Kina produceres det meste Papir af Bambusplanter, og i Europa anvendes Bambuspapir til Trykning af Kunstværker. Ved de Pensler, som i Kina træde istedetfor Skriverpenne, ere Slasterne af Bambustræ; grovere Pensler forskaffer man sig let derved, at man banker den ene Ende af en Bambuspiint saa længe med en Hammer, indtil den stilles i enkelte Trævler paalangs.

Til Sagt og Krig leverer Bambusplanten Bærsere, af hvilke der udfydes forgiftede Pile, Pilekaster og Pilespidser, Landsjer, Pallisader, spanske Hyltere, endvidere Fodlandjer (fra sex Tommer til to Fod lange Bambusspyd, der stikkes saaledes i Jorden, at kun Spidserne rage frem, som bedækkede med Alner eller løs Jord tilføie den barfodede Fiende farlige Saar). Bjornbambus'en, en indtil fyrgetyve Fod høj, meget svær og med skarpe Pigge og

Torne forsynet Art. danner en uigjennemtrængelig Vold, mod hvilken selv Artilleriet Intet formaar at udrette, saa at Hollænderne, erfarne fra Krigene mod Nadrjerne paa Sumatra, nu bestandig plante dem om sine egne Forter.

Bambusplanten giver Fiskeren fortræffelige Flaader, Mafter, Silkestænger, Stiver for Matteseil, Ruser, Fangekurve, Spnd til Spidning af store Fisk og Udleggere, hvorved hans smale Vaad beskyttes mod at fulske. Til dette Diemed vælges lidt buetformede Rør, som beskæres parallelt med Vaaden i nogle Mens Afstand ved Hjælp af Løvtænger og med den konvexe Side nedad. Kættende sig efter Vindens Svirke duffer Røret mere eller mindre ned paa Vædten og støtter Fartøiet. Ogsaa til Bygning af Hængebroer anvendes Bambus paa forskjellig Maade; men man bygger desuden Hængebroer, der ligge som en Flaade paa Vandet. Gjennem Bambusrør, hvis Enden ere bøjede ind i hinanden, leder man Vandet i store Strækninger langt over Bjerg og Dal.

En Snylkeart af Bambus, der er meget tynd og seig, leverer spaltet allehaande fint Fletværk, Louge og Søtte; ja selv et Slags Trøier gjere Kineserne af en liden Art, idet de skjære de mindre Stub af en Raonepennepøjes Lyfsele i Stykker paa en halv Tomme, trække dem som Bogpriler paa Træde og strikke dem sammen ved Mafter. Kinesiske Modeherrer høre gjerne saadanne Trøier paa det blotte Legeme, for at beskytte sin bløde Bomulds Overkøiet mod Soed. De fattiges Megnskapper og de Handelsmands grave Paraplyer bestaa af Bambusblade. De under Navn af Peberør i Europa kendte Spadier- og Paraplystikke ere af Bambus. Ved de kinesiske og japanesiske Solstjerner bestaa det hele Siel af Bambusplint og Overtrækker er af fornikeret Papir.

Drager man ud i en Skov paa Jagt eller paa en botanisk Undersøgelse, saa kan man vanskelig faa Anseerne til at medtage Kuroe, da et Bambusrør leverer et Hornvæent til deraf i den forreste Tid af flente Kurør, Vør o. del. Leddene i Bambusrøret tjene til at opbevare smaa eller fyldte Gjenstande. Ogsaa de levlig bekemte Maal for flødende Væter og for Korn ere af Bambus.

A en Bambusbuss er der Maaht-Instrumenter for et helt Droskter. Den nærmest liggende Anvendelse er til Fienere og Pilber. Missionerne paa Malaka gjere Bussier af Bambus, men ogsaa Kinesernes afspøjige Violin "Hsieng" laves deraf. Dette Instrument bestaar af et tre til fire Tommer langt Rør, der paa den ene Ende er overpøndt med en Slanghud som et Trommeskind; paa Enden deraf er indstillet en ornament 10 Fod lang Bambusstok, paa hvis øverste Ende er anbragt Solvahn for 10 Streng, hvormed gndes paa Slangehuden og som frembringe et blødt end harmoniske Toner. Et langt mere behageligt Instrument er Anklongen, bestaaende af et Antal Rør af gradet Lengde, der hænge paa et lidet Stativ og ved at stødes imod hinanden bringes i tonende Svingsvinger. Nogen omtaler en Art Kolskærpe, som han saa i Maning og betegner som den malakiske Kunstis Trumf. "Det blød kan være dristigere og snidrigere end den Tanke, at forandre et helt Bambusrør paa tredive og forgeløve Gud frist fra Skoven til et musikalt Instrument blot ved den simple Indforskning af nogle Huller."

Til religiøse Diemed leverer Bambusplanten paa Filip-pinerne Kirker, Kapeller og Kors. Af dens knoetede Rødder udskjære Kineserne fantastiske Figurer til Templet og Huskåret. Af Bambusrøden skjæres ogsaa de tiendommelige Kastetrøer i Templerne, af hvilke Kineserne afsvørge Stjæbneu, for af den Waade, hvorpaa de falde, at kunne gjeite sig til Udfaldet af et Forehavende; men ikke sjelden kaste de saa længe med disse Træstøkker, indtil de tilhøft faa et gunstigt Soar.

Ogsaa som Fyrtdi anvendes Bambusroed og er vel at foretrække fremfor alle af Wilde brugelige Fyrtdi. Man spalter et godt tørrt Rør af 10 til 12 Fods Lengde i Midten, skraber af de indre Væge den selvglindende Sunde og del bløde Træ saa fint som muligt og ruller det Afstrabede sammen til en løs Kugle, der lægges paa Jorden og bedæktes med den ene Halvdel af Røret. Saa at den ovenfor tørrkes mod Kindingen. Af den anden Halvdel spalter man endnu et Stykke, saa at der bliver et næsten fladt Brædt tilbage, hvis ene Side skjæres. Med denne Side gnder man nu paa Bambusrøret frem og tilbage netop over det Sted, hvor det fine Afstrabede ligger, idet man efterhaanden foretager Trøffel og Surtigheden. Saaledes fremstaar der et Lidsalt 10-12 Aermene voraadertel-lerne, Rummen vejer meget hurtig ved den stærke Guden, og i det Dieblit Rørets Kunding er gjennemskåret, antendes det forfulede Træulver til Gnist, der falde i den nedenunder liggende Kugle af Træder og ved forhylligt at blæse til efterhaanden kommer op. Forseget kan let gjettes og lyses over Gang, naar den er rigtig forberedt.

Flere Bambusarter have meget lille Væge i Forhold til deres Gjennemsnit, andre meget tynde med stort Omfang. Paa Straamningen af St-Jood maatte jeg Bambusrør med meget tynde Væge, der havde en Halde af halvsjærfjænde-tyve Fod, sprogtvæ Tommeres Løffelse ved Roden, og som lige indtil Spidsen vare faldte med Vaad. Dette Vand tilskedes en foregen Vægeomskraft. Endnu større Væge-kraft tiltror man de Afsludjvedninger, som danne sig i flere Bambusrør og under Navnet Bambusflammer foretkommer i Handelen. Den skraber en brændig Rod i den kinesiske Medicin. Den bruges ogsaa som Vægemiddel; flere Paratiteter gaa til Arabien; herud den der bruges til bar for alle former ublunde.

"For Sjemmet."

et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning, udkommer 2 Gange om Maanedn og koster \$1.50 Aaret i Forstud. Paa 6 betalte Exemplarer gives det 7de frit. Samles større Klubber, gives bedre Betingelser. Nogle indsendte Exemplarer af Udgivningen 1873 kan endnu faas tilsendt paa for \$1.50. En tidligere Udgivning i Skue, indsendende blandt andet Udvalgte "Protestantismen i Tyskland", sendes frit for 60 Cents.

Worcester, Drawer 24.

Decorah, Iowa.

Indhold: Blå Krone. — Enar Langvarnshjelver — Eroverer i det indiske og kinesiske Rige. — Fra Sundaehalv-øen. — Bedehusbladet. — Bambusrøret og dets Anvendelse.

Trykt hos S. Anundsen, Decorah, Iowa.